

Valstybinio audito ataskaita

APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ORGANIZAVIMAS

2015 m. gegužės 15 d. Nr. Nr. VA-P-40-1-8

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	6
<u>IŽANGA</u>	<u>8</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>9</u>
<u>1. Ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga organizuojama rezultatyviai</u>	<u>9</u>
1.1. Policijos pajėgos ne visada greitai reagavo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje	10
1.2. Policijos pareigūnai įtariamuosius dažniausiai laikinai sulaiko – taip užtikrinama nukentėjusiųjų apsauga iki 48 val.	12
1.3. Netinkamai organizuojamas apsaugos užtikrinimo priemonių taikymas	13
1.3.1. Nesuderinta kardomųjų ir specialiųjų priemonių skyrimo ikiteisminiame tyrime tvarka	13
1.3.2. Išanalizuotais atvejais teismai nuteistiesiems nepaskyrė specialiųjų priemonių (kartu su bausme), kaip numato įstatymas	20
<u>2. Ar visiems smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims nedelsiant pasiūloma pagalba</u>	<u>22</u>
2.1. Policija neužtikrina, kad specializuotos pagalbos centrams ir vaiko teisių apsaugos skyriams būtų nedelsiant pranešta apie visus nukentėjusiuosius	23
2.2. Ne visiems nukentėjusiesiems nedelsiant pasiūloma specializuota kompleksinė pagalba	28
2.3. Vaiko teisių apsaugos skyriai neužtikrina, kad vaikams visada operatyviai būtų pasiūlyta pagalba	29
<u>PRIEDAI</u>	<u>32</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

BPK – Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas.

BK – Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas.

PD – Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

AVPK – apskrities vyriausiasis policijos komisariatas.

PK – policijos komisariatas.

SPC – specializuotos pagalbos centras.

VTAS – vaiko teisių apsaugos skyrius.

Kardomosios priemonės – Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse nustatytos kardomosios priemonės.

Specialiosios priemonės – Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme nustatytos smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonės.

Smurtautojas (įtariamasis) – asmuo, smurtaujantis artimoje aplinkoje.

Smurtą patyręs asmuo (nukentėjęs) – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje.

Artima aplinka – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį.

SANTRAUKA

2011 m. pabaigoje Lietuvoje įsigaliojo Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas¹, kuriuo buvo siekiama sudaryti teisinės prielaidas specialiomis priemonėmis užtikrinti smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsaugą ir sukurti specializuotos kompleksinės pagalbos teikimo sistemą.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2012–2014 m. organizavo Specializuotos pagalbos centrų programos² įgyvendinimą. Buvo planuojama, kad ją įgyvendinus, bus sukurtas veikiantis specializuotos pagalbos centrų tinklas ir užtikrinta, kad kiekvienam nukentėjusiajam nedelsiant po smurto atvejo bus pasiūlyta pagalba ir suteikta tiems, kuriems ji reikalinga.

Audituojamu laikotarpiu specializuotą kompleksinę pagalbą teikė iš viso 17 specializuotos pagalbos centrų, kurių veiklos teritorija apėmė visą Lietuvą. Pagalbai teikti 2013 ir 2014 m. iš valstybės biudžeto lėšų kasmet buvo skirta beveik po 270 tūkst. eurų.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vidaus audito skyrius 2013 m. atliko vidaus auditą³: įvertino Specializuotos pagalbos centrų programos priemonių įgyvendinimo rezultatyvumą ir valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo tikslingumą, pateikė rekomendacijas nustatytiems trūkumams šalinti.

Policijai pavesta imtis priemonių užtikrinti smurtą patyrusio asmens apsaugą. 2012–2014 m. buvo užregistruota beveik 70 tūkst. pranešimų apie smurtą artimoje aplinkoje. Jų kasmet daugėja. Policijos pareigūnams atvykus į įvykio vietą, smurtą patyrusio asmens apsauga gali būti užtikrinta iki 48 val., laikinai sulaikius įtariamąjį, o pradėjus ikiteisminį tyrimą / teismui išnagrinėjus baudžiamąją bylą – įstatymų nustatyta tvarka skiriant įtariamajam / nuteistajam kardomąsias ar smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemones.

2012–2014 m. buvo pradėta 28 tūkst. ikiteisminių tyrimų dėl smurto artimoje aplinkoje, o kiek iš jų įtariamiesiems buvo paskirtos Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme nustatytos smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonės, duomenys valstybės mastu nesisteminami.

Audito metu vertinome, ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga organizuojama rezultatyviai ir ar jiems nedelsiant pasiūloma pagalba.

Auditą atlikome Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje ir Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos.

Audituojamas laikotarpis – 2012–2014 m. Duomenis, reikalingus vertinimams atlikti, iš institucijų rinkome apklausos būdu ir analizuodami atsirinkto laikotarpio ikiteisminių tyrimų medžiagą.

Nustatėme, kad ne visada užtikrinama smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga – kas dešimtas nukentėjusysis pakartotinai patiria smurtą. Specializuota kompleksinė pagalba, kuri

¹ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 2011-05-26 Nr. XI-1425.

² Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2011-12-19 įsakymu Nr. A1-534/V-1072/1V-931.

³ Specializuotos pagalbos centrų programos priemonių įgyvendinimo audito ataskaita, 2013-11-22 Nr. A7-38.

turi būti pasiūlyta nedelsiant, daugiau nei 10 proc. nukentėjusiųjų nebuvo pasiūlyta, o beveik pusei jų – vėliau nei kitą darbo dieną (kai kuriais atvejais praėjus daugiau nei 2 savaitėms).

Siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų apsaugą, Vyriausybei pasiūlėme pirmiausia tobulinti teisės aktus taip, kad būtų sudarytos galimybės visada paskirti apsaugos priemonės tiems nukentėjusiesiems, kuriems tokia apsauga reikalinga. Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas, kurias tinkamai įgyvendinus daugėtų asmenų, kurie nedelsiant gauna pagalbą, ir mažėtų pakartotinio smurto atvejų.

IŠVADOS

1. Smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga organizuojama nepakankamai rezultatyviai:

1.1. nors policijos vidutinis reagavimo laikas į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje trumpėja ir daugėja asmenų, kuriems iki 48 val. po smurto įvykio užtikrinama apsauga, tačiau išlieka atvejų, kai į pranešimus reaguojama viršijant nustatytą 20 min. atvykimo į įvykio vietą laiką. 2015 metais taip pat gali būti užtikrinta ne visų nukentėjusiųjų skubi apsauga, nes planuojama, kad policija nustatytu laiku reaguos (atvyks) į 76 proc. įvykių (1.1 ir 1.2 poskyriai).

1.2. nesudarytos pakankamos teisinės prielaidos, kad tinkamomis priemonėmis būtų užtikrinta smurtą patyrusių asmenų apsauga tais atvejais, kai jiems tokia apsauga yra reikalinga:

1.2.1. įstatymu nereglamentuota, kas turi pateikti teismui prašymą skirti smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemones (t.y. prokurorai ir (ar) ikiteisminio tyrimo pareigūnai), formuojasi nevienoda teismų praktika, todėl ikiteisminiuose tyrimuose, kurie buvo pradėti 2014 m. II pusmetį, teismams nebuvo pateikta prašymų jas skirti (1.3.1 skirsnis);

1.2.2. įstatymas nesuteikia teismui diskrecijos teisės kiekvienu atveju nuspręsti skirti smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemones ar ne, nes įpareigoja jas skirti visada, kai įtariamajam neskiriamos kardomosios priemonės – suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo ar kai nuteistajam neskiriamas areštas arba laisvės atėmimas. Dėl to smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonės gali būti paskirtos ir tais atvejais, kai pakartotinio smurto rizikos nėra arba kai tam pačiam įtariamajam jau paskirta analogiška kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti, įpareigojant įtariamąjį nesilankyti nukentėjusiojo gyvenamojoje vietoje ir (ar) nebendrauti bei neieškoti ryšių su juo (1.3.1 ir 1.3.2 skirsniai);

1.3. Neužtikrinus tinkamos apsaugos tiems smurtą patyrusiems asmenims, kuriems ji reikalinga, didėja pakartotinio smurto rizika:

1.3.1. beveik pusėje (43 proc.) išanalizuotų ikiteisminių tyrimų (pradėtų 2014 m. II pusmetį) įtariamiesiems nebuvo paskirta nė viena iš galimų apsaugos užtikrinimo priemonių, iš jų 11 proc. nukentėjusieji pakartotinai patyrė smurtą (vykstant tyrimui) (1.3.1 skirsnis);

1.3.2. 10 proc. išanalizuotų ikiteisminių tyrimų buvo pradėta dėl asmenų, kurie kartą jau buvo nuteisti dėl smurto artimoje aplinkoje, jiems kartu su bausme nebuvo paskirta smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonių (1.3.2 skirsnis).

2. Veikianti pagalbos organizavimo sistema neužtikrina, kad visiems smurtą patyrusiems asmenims nedelsiant po smurto įvykio būtų suteikta pagalba:

2.1. policijos pareigūnams pavesta apie visus smurtą patyrusius asmenis nedelsiant pranešti specializuotos pagalbos centrams, tačiau konkretus terminas nenumatytas. Dėl to neužtikrinama, kad centrai nedelsiant gautų minėtą informaciją iš policijos. Centrai iš audituotų policijos komisariatų 2014 m. III ketvirtį negavo pranešimų apie 11 proc. smurtą patyrusių asmenų, o dalį pranešimų gavo praėjus keturioms ir daugiau dienų nuo smurto įvykio (2.1 poskyris);

2.2. policijos pareigūnų pranešimai specializuotos pagalbos centrams ne visada atitinka Lietuvos policijos generalinio komisaro nustatytus reikalavimus, nepateikiami visi būtinausi duomenys apie nukentėjusiuosius, todėl centrams apsunkinamas susisiekimas su jais. Centrai su nukentėjusiais susisiekia ir jiems pagalbą pasiūlo tik telefonu, o praktikos susisiekti kitu Specializuotos pagalbos centrų veiklos apraše numatytu būdu – nuvykti į nukentėjusiojo gyvenamąją vietą – netaiko. Dėl to centrai su 10 proc. nukentėjusiųjų, apie kuriuos jiems 2014 m. III ketvirtį pranešė policija, nesusisiekė, o beveik su puse (40 proc.) jų susisiekė vėliau kaip kitą darbo dieną. Nesusisiekus su smurtą patyrusiu asmeniu, lieka rizika, kad jis nežinos, kur gali kreiptis dėl pagalbos suteikimo, nes policijos pareigūnai neįpareigoti įvykio vietoje suteikti informaciją, kuris specializuotos pagalbos centras ir kokią pagalbą gali suteikti (2.1 ir 2.2 poskyriai);

2.3. Policijos pareigūnams pavesta ne vėliau kaip kitą darbo dieną pranešti vaiko teisių apsaugos skyriui, jeigu vaikas patyrė smurtą artimoje aplinkoje, buvo jo liudininkas ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, tačiau audituoti policijos komisariatai apie trečdalį atvejų, kai vaikas buvo smurto liudininkas, nepranešė, o beveik pusė (42 proc.) pranešimų vaiko teisių apsaugos skyriui buvo išsiųsta vėliau nei kitą darbo dieną. Vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs pranešimą iš policijos, turi inicijuoti būtinos pagalbos vaikui suteikimą, tačiau teisės aktais nenumatytas terminas, per kurį turėtų susisiekti su vaiku. Audituoti vaiko teisių apsaugos skyriai išanalizuotais atvejais su vaikais (jų atstovais), apie kuriuos jiems pranešė policija, susisiekė vidutiniškai per 6 kalendorines dienas. Delsiant susisiekti su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiais vaikais, didėja rizika, kad jie laiku negaus reikalingos pagalbos (2.1 ir 2.3 poskyriai).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų asmenų apsaugą, tobulinti smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonių skyrimo tvarką taip, jog sprendimai dėl minėtų priemonių skyrimo būtų priimami, įvertinus pakartotinio smurto rizikos laipsnį ir paskirtas kardomasias priemones (1.2.2 ir 1.3 išvados).

Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos:

2. Siekiant užtikrinti policijos operatyvų reagavimą į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje, imtis organizacinių priemonių, kurios padėtų užtikrinti policijos pajėgų atvykimą į įvykio vietą per maksimaliai trumpiausią laiką, neviršijant nustatytų terminų (1.1 išvada).

Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos kartu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija:

3. Siekiant, kad visiems smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims nedelsiant po smurto įvykio būtų suteikta pagalba, tobulinti pagalbos organizavimo sistemą taip, kad:

- 3.1. įvykio vietoje smurtą patyrusiems asmenims būtų suteikta rašytinė informacija, kokie specializuotos pagalbos centrai ir kokią pagalbą jiems gali suteikti (2.2 išvada);
 - 3.2. būtų užtikrinta, jog apie visus smurtą patyrusius asmenis būtų pranešta specializuotos pagalbos centrams, o apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, pranešta ir vaiko teisių apsaugos skyriams ir kartu būtų pateikti visi turimi duomenys, reikalingi su jais susisiekti (2.1, 2.2 ir 2.3 išvada);
 - 3.3. būtų nustatytas konkretus terminas, per kurį policijos pareigūnai turi pranešti specializuotos pagalbos centrui apie smurto įvykį (2.1 išvada);
 - 3.4. būtų užtikrinta, jog specializuotos pagalbos centrai, gavę iš policijos pranešimus apie smurto įvykį, ne vėliau kaip kitą darbo dieną susisiektų su smurtą patyrusiais asmenimis (2.2 išvada);
 - 3.5. būtų nustatytas konkretus terminas, per kurį vaiko teisių apsaugos skyriai, gavę iš policijos informaciją apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, turi susisiekti su minėtais vaikais (jų atstovais) (2.3 išvada).
- Rekomendacijų įgyvendinimo planas pateiktas 2 priede.

IŽANGA

Smurtas artimoje aplinkoje yra žmogaus teisių ir laisvių pažeidimas. Tai – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą⁴.

Žmogaus teisių stebėjimo instituto 2014 m. atlikto tyrimo „Nusikaltimų aukų teisių direktyva: naujas požiūris į artimųjų smurto aukas“⁵ duomenimis, Lietuvoje 51 proc. apklaustųjų patyrė psichologinį intymaus partnerio smurtą (ES vidurkis – 43 proc.); 24 proc. moterų patyrė fizinį intymaus partnerio smurtą (ES vidurkis – 20 proc.); 4 proc. moterų patyrė seksualinę prievartą (ES vidurkis – 7 proc.). Daugelis nukentėjusiųjų į teisėsauką dėl patirto smurto nesikreipia: 30 proc. nukentėjusiųjų gėdijasi (ES vidurkis – 14 proc.), 47 proc. pačios sprendė problemą (ES vidurkis – 39 proc.), 27 proc. bijojo atsakomųjų smurtautojo veiksmų (ES vidurkis – 13 proc.).

Kasmet užregistruojama vis daugiau pranešimų apie smurtą artimoje aplinkoje. Policijos departamento duomenimis, 2012–2014 m. įvykdytos nusikalstamos veikos, susijusios su smurtu artimoje aplinkoje, sudarė apie 10 proc. visų nusikalstamų veikų. Dažniausiai smurtą artimoje aplinkoje patiria moterys (apie 80 proc. visų nukentėjusiųjų), o asmenys, įtariamai padarę minėtas nusikalstamas veikas, dažniausiai – vyrai (apie 90 proc. visų įtariamųjų).

Nors Lietuvoje galioja Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas⁶, reglamentuojantis nukentėjusiųjų apsaugą ir pagalbos jiems teikimą, viešojoje erdvėje teigiama, kad smurtą artimoje aplinkoje patyrę asmenys ne visada jaučiasi saugūs ir ne visada operatyviai sulaukia pagalbos. Įstatymo galiojimo laikotarpiu Policijos departamento iniciatyva buvo surengta ne viena konferencija⁷ aptarti problemas, susijusias su smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga ir pagalbos jiems teikimu, bet situacija iš esmės nepakito.

Audito metu siekėme įvertinti, ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga organizuojama rezultatyviai ir ar visiems nukentėjusiems nedelsiant pasiūloma pagalba.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus⁸ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁹ (TAAIS). Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Audito metodai ir procedūros pateikti ataskaitos 1 priede.

⁴ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 1 str. 2 d., 2 str. 5 d.

⁵ https://www.hrmi.lt/uploaded/Apzvalgos/Tyrimas_auku-teisiu-direkt_1.pdf.

⁶ Ten pat, 1 str. 2 d.

⁷ 2012-12-17 konferencija; 2014-01-28 konferencija „Apsauga nuo smurto artimoje aplinkoje: aktualijos ir perspektyvos“; 2014-12-01 konferencija „Apsauga nuo smurto artimoje aplinkoje: kaip tai daryti efektyviau ir veiksmingiau?“.

⁸ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 įsakymo Nr. V-171 redakcija).

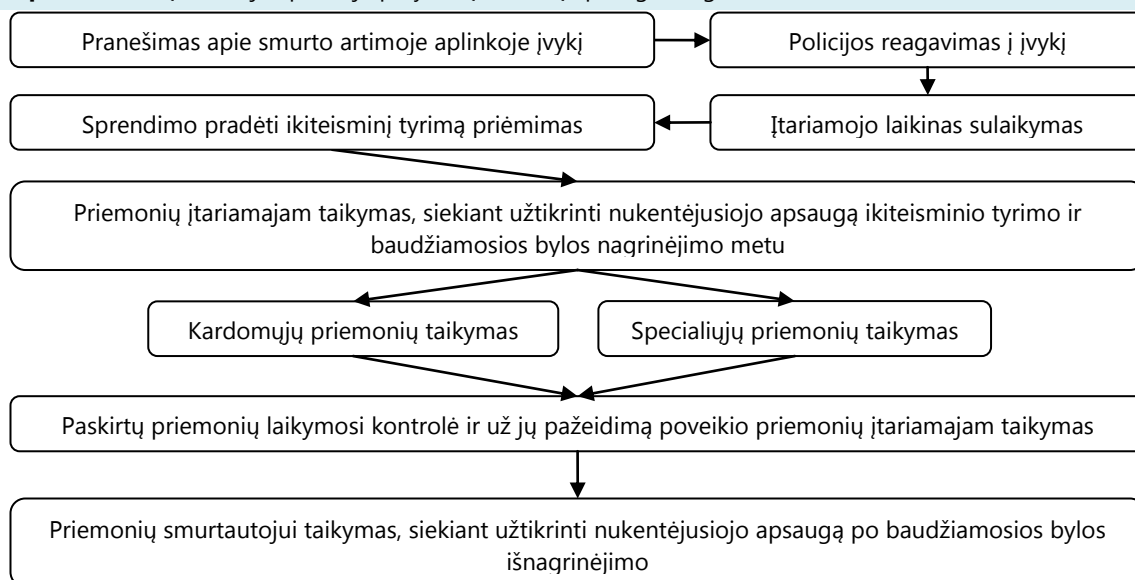
⁹ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“ (<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

1. AR SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSIŲ ASMENŲ APSAUGA ORGANIZUOJAMA REZULTATYVIAI

Policijos pareigūnai, gavę pranešimą apie smurtą artimoje aplinkoje, turi greitai reaguoti į jį, o užfiksavus smurto artimoje aplinkoje įvykį turi būti nedelsiant imamasi priemonių apsaugoti smurtą patyrusį asmenį nuo pakartotinio smurto ir sprendžiamas klausimas, ar pradėti ikiteisminį tyrimą¹⁰ (1 pav.).

1 pav. Smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsaugos organizavimas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

Policijos pareigūnai, atvykę į įvykio vietą, smurtą patyrusio asmens apsaugą gali užtikrinti iki 48 val., laikinai sulaikydami įtariamąjį. Pradėjus ikiteisminį tyrimą, apsauga gali būti užtikrinama įstatymų nustatyta tvarka įtariamajam paskyrus kardomasias ir (ar) specialiąsias priemones.

BPK nustatytos kardomosios priemonės (pvz., suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo) gali būti taikomos asmenims, įtariamais padarius nusikalstamas veikas, susijusias su smurtu artimoje aplinkoje, kaip ir asmenims, padariusiems kitas nusikalstamas veikas.

Įstatymų leidėjas, siekdamas padidinti smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų saugumą, Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme nustatė ir specialiąsias priemones:

- įpareigojimą smurtautojui laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos, jeigu jis gyvena su smurtą patyrusiu asmeniu;
- įpareigojimą smurtautojui nesiartinti prie smurtą patyrusio asmens, nebendrauti, nieiškoti ryšių su juo.

¹⁰ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 6 str. 1 d.

Šios priemonės, skirtingai nei kardamosios, turi būti taikomos tik asmenims, padariusiems nusikalstamas veikas, susijusias su smurtu artimoje aplinkoje.

Audito metu vertindami, ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga organizuojama rezultatyviai, laikėmės nuostatos, kad ji rezultatyvi, kai:

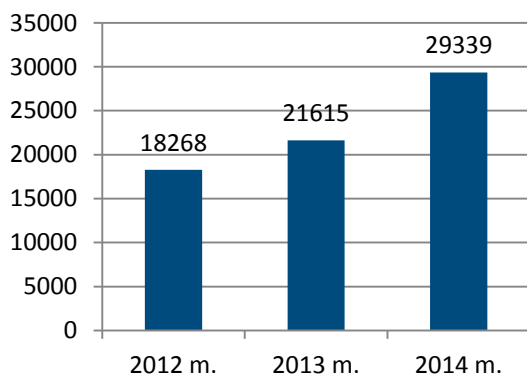
- policijos pareigūnai operatyviai reaguoja (atvyksta) į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje;
- taikomos priemonės nukentėjusiųjų apsaugai užtikrinti;
- nukentėjusieji nepatiria pakartotinio smurto ir jaučiasi saugūs.

1.1. Policijos pajėgos ne visada greitai reagavo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje

Įstatymo¹¹, kuriuo siekiama ginti asmenis nuo smurto artimoje aplinkoje, vienas tikslų – greitai reaguoti į iškilusią grėsmę.

2012–2014 m. policijoje buvo užregistruota beveik 70 tūkst. pranešimų apie smurto artimoje aplinkoje įvykį (2 pav.). Jų kasmet daugėja (2013 m., palyginus su 2012 m., – 16 proc.; 2014 m., palyginus su 2013 m., – 26 proc.).

2 pav. Policijoje užregistruoti pranešimai apie smurto artimoje aplinkoje įvykį

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Policijos departamento viešai skelbiamus duomenis

pareigūnai į A kategorijos įvykio vietą atvyktų ne vėliau kaip per 12 min. nuo pranešimo policijoje gavimo, B kategorijos – ne vėliau kaip per 20 min., C kategorijos – ne vėliau kaip per 1 val. Pranešimai apie smurtą artimoje aplinkoje dažniausiai priskiriami B kategorijos įvykiui, taigi į įvykio vietą policijos pareigūnai turėtų atvykti ne vėliau kaip per 20 min.

Svarbu, kad policijos pareigūnai, gavę pranešimą apie smurtą artimoje aplinkoje, greitai reaguotų į iškilusią grėsmę, t. y. kuo greičiau nuvyktų į įvykio vietą, nes tik tada gali imtis priemonių apsaugoti nukentėjusįjį.

Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu patvirtintos taisyklės¹² nustato, kad policijos registruojami įvykiai skirstomi į A, B ir C kategorijas. Nuo priskyrimo tam tikrai kategorijai priklauso policijos pajėgų reagavimo į įvykį prioritetas ir nustatytas maksimalus reagavimo laikas. Pagal Policijos departamento 2012–2014 metų strateginį veiklos planą¹³ buvo siekiama, kad policijos

¹¹ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 1 str. 1 d.

¹² Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007-12-28 įsakymu Nr. 5-V-850 (2009-06-30 įsakymo Nr. 5-V-464 redakcija) patvirtintos Policijos registruojamų įvykių registro duomenų tvarkymo taisyklės, 3 p.

¹³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2011-12-09 įsakymu Nr. 1V-905, 21 psl.

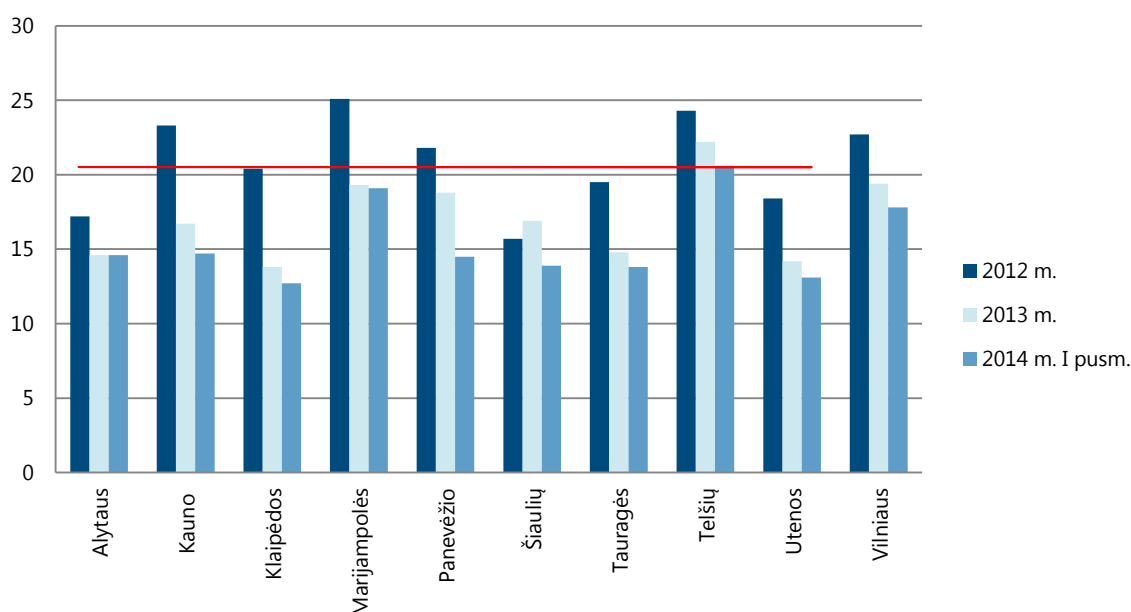
Pranešimas apie smurtą artimoje aplinkoje, kuris priskirtinas B įvykio kategorijai

„Triukšmas, konfliktas (buitinis konfliktas, barnis) bute, name, kitoje gyvenamojoje patalpoje tarp asmenų, siejamų arba praeityje sietų santuokiniais, partnerystės, svainystės ar kitais artimais ryšiais, tarp kartu gyvenančių ir tvarkančių bendrą ūkį asmenų, pasireiškiantis pagalbos šauksmais, riksmomis, indų dužimu ar baldų laužymu, kitais garsais, fizinio smurto panaudojimu, įtarimu, kad naudojamas fizinis smurtas ar jis tuojau bus panaudotas, kad daromas tyčinis psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą.“

Šaltinis – Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas

Pagal Policijos departamento pateiktus duomenis 2012 m. daugiau kaip pusės AVPK (6 iš 10) vidutinis policijos pareigūnų atvykimo į įvykio vietą laikas viršijo 20 min. 2013 m. ir 2014 m. I pusmetį visų AVPK vidutinis policijos pareigūnų atvykimo į įvykio vietą laikas sutrumpėjo ir tik vieno viršijo 20 min. (3 pav.).

3 pav. Vidutinis policijos pareigūnų atvykimo į įvykio vietą laikas (min.) nuo pranešimo apie smurtą artimoje aplinkoje (priskirto B kategorijai) gavimo policijoje 2012–2014 m. I pusmetį (pagal AVPK)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Policijos departamento pateiktus duomenis

Vidutinis policijos pareigūnų atvykimo į įvykio vietą laikas – rodiklis, padedantis vertinti policijos veiklą, tačiau jis nerodo, į kokią pranešimų dalį buvo reaguota operatyviai.

Pagal Policijos departamento veiklos ataskaitas, 2012 m. policijos pareigūnai per 20 min. reagavo (atvyko) į 75 proc., o 2013 m. – į 79 proc. B kategorijos įvykių, kuriems dažniausiai priskiriami ir pranešimai apie smurtą artimoje aplinkoje, o planuota nustatyti laiku reaguoti (atvykti) į 65 proc. jų. 2015 m. planuojama, kad policija nustatyti laiku reaguos (atvyks) į 76 proc. B kategorijos įvykių.

Lietuvos policijos generalinio komisaro pavedimu¹⁴ Policijos departamentas 2014 m. II pusmetį atliko patikrinimus, ar AVPK policijos pareigūnai operatyviai reaguoja į registruotus įvykius dėl smurto artimoje aplinkoje. Pagal patikrinimo rezultatus policijos pareigūnai į beveik trečdalį

¹⁴ Lietuvos policijos generalinio komisaro 2013-03-07 įsakymas Nr. 5-V-196 „Dėl Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo įgyvendinimo“, 2 p.

pranešimų (29 proc.) reagavo neoperatyviai, t. y. neatvyko į įvykio vietą per 20 min. nuo pranešimo policijoje gavimo (1 lentelė).

1 lentelė. Policijos departamento atlikto patikrinimo rezultatai

AVPK	PD patikrintų reagavimo į užregistruotus smurto įvykius atvejų skaičius	Atvejų, kai policijos pareigūnai per 20 min. nuo pranešimo gavimo policijoje neatvyko į įvykio vietą, skaičius (dalis procentais)
Alytaus	4	1 (25 proc.)
Kauno	13	4 (31 proc.)
Klaipėdos	13	4 (31 proc.)
Marijampolės	4	2 (50 proc.)
Panevėžio	4	2 (50 proc.)
Šiaulių	7	1 (14 proc.)
Tauragės	2	0
Telšių	1	1 (100 proc.)
Utenos	1	0
Vilniaus	49	13 (27 proc.)
Iš viso	98	28 (29 proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Policijos departamento pateiktus duomenis

Pavyzdys

Vilniaus AVPK 2014-09-06 19.17 val. užregistruotas pranešimas apie smurto artimoje aplinkoje įvykį Šalčininkų rajone. Praėjus beveik pusei valandos, policijos pajėgos buvo išsiųstos (19.43 val.) jį patikrinti ir į įvykio vietą atvyko (20.10 val.), praėjus beveik 1 val. nuo pranešimo užregistravimo. Smurtautojas įvykio vietoje sulaikytas, pradėtas ikiteisminis tyrimas.

Policijos departamentas informavo, kad:

- pagrindinė priežastis, dėl kurios policijos pajėgos audituojamu laikotarpiu ne visada nustatytu laiku atvyko į įvykio vietą, yra policijos pareigūnų trūkumas;
- „Policija bandydama išspręsti šią problemą savo pajėgomis atliko ir šiuo metu atlieka policijos įstaigose darbo organizavimo pakeitimus, siekiant visais atvejais laiku suteikti būtiną pagalbą (vienasmenis patruliavimas, kitas funkcijas vykdančių, t. y. apylinkės inspektorių bei kitų pareigūnų ne patrulių įtraukimas reaguoti į įvykius)“.

Pokyčiai audito metu

Pagal Policijos departamento pateiktą informaciją, Lietuvos policijos generalinio komisaro ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos (toliau – VSAT) vado 2015 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 5-V-59/4-26 buvo įtvirtintas policijos įstaigų ir VSAT padalinių bendradarbiavimas operatyviai reaguojant į gautą informaciją apie nusikalstamą veiką, administracinę teisės pažeidimą ar įvykį. Įgyvendinant šį bendradarbiavimą į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje pasienio zonose, be policijos pareigūnų, operatyviai reaguos ir VSAT pareigūnai.

1.2. Policijos pareigūnai įtariamuosius dažniausiai laikinai sulaiko – taip užtikrinama nukentėjusiųjų apsauga iki 48 val.

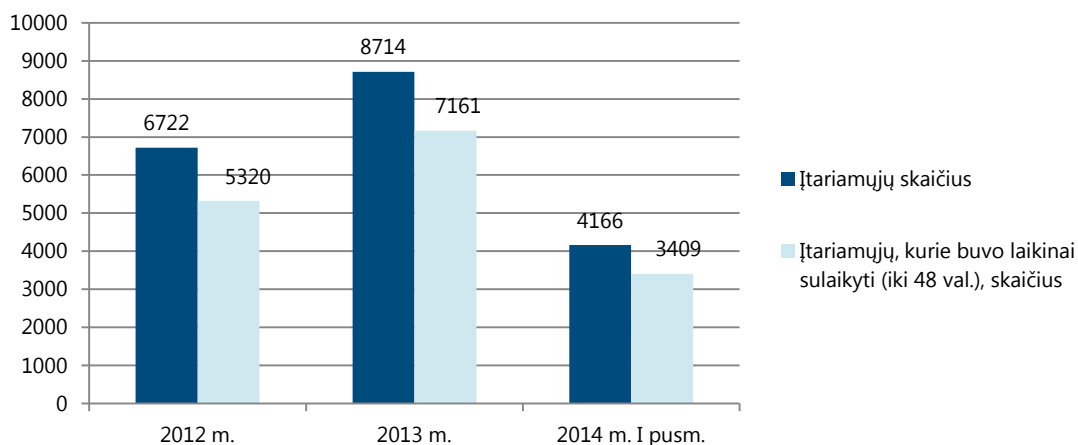
Policijos pareigūnai, atvykę į įvykio vietą, turi teisę sulaikyti asmenis, įtariamus padarius nusikalstamą veiką, susijusią su smurtu artimoje aplinkoje¹⁵. Maksimalus tokio sulaikymo

¹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 140 str. 1 d.

terminas – 48 valandos¹⁶.

Policijos pareigūnams sulaikius įtariamąjį, laikinai suvaržoma jo laisvė ir taip nukentėjusiesiems užtikrinama apsauga (iki 48 val.) tuoj pat po smurto įvykio. Įtariamųjų, kurie buvo laikinai sulaikyti, dalis didėja. Pagal Policijos departamento pateiktus duomenis 2012 m. policijos pareigūnai laikinai sulaikė 79 proc. įtariamųjų, o 2013 m. ir 2014 m. I pusm. – 82 proc. (4 pav.).

4 pav. Laikusiai sulaikyti įtariamieji 2012–2014 m. I pusm.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Policijos departamento pateiktus duomenis

Dažniausiai įtariamieji laikinai nesulaikomi tais atvejais, kai:

- jie pasišalina iš įvykio vietos, iki atvykstant policijos pareigūnams;
- pranešama apie smurto įvykį, buvusį ne tą pačią dieną, kai nukentėjusysis kreipėsi į policiją.

Pavyzdys

Šiaulių miesto ir rajono PK 2014-10-16 gavo pranešimą, kad nepilnametį sumušė jo dėdė ir senelis 2014 m. rugpjūčio mėn. Įtariamieji nebuvo laikinai sulaikyti. Šiaulių miesto ir rajono PK 2014-10-17 buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas.

Didėjantis atvejų, kai įtariamieji buvo laikinai sulaikyti, skaičius rodo, kad daugėja nukentėjusiųjų, kuriems iki 48 val. po smurto įvykio užtikrinama apsauga.

1.3. Netinkamai organizuojamas apsaugos užtikrinimo priemonių taikymas

Siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų apsaugą nuo pakartotinio smurto, apsaugos priemonės taip pat turi būti taikomos ikiteisminio tyrimo metu ir po baudžiamosios bylos išnagrinėjimo. Vertiname, kaip organizuojamas jų taikymas.

1.3.1. Nesuderinta kardomųjų ir specialiųjų priemonių skyrimo ikiteisminiame tyrime tvarka

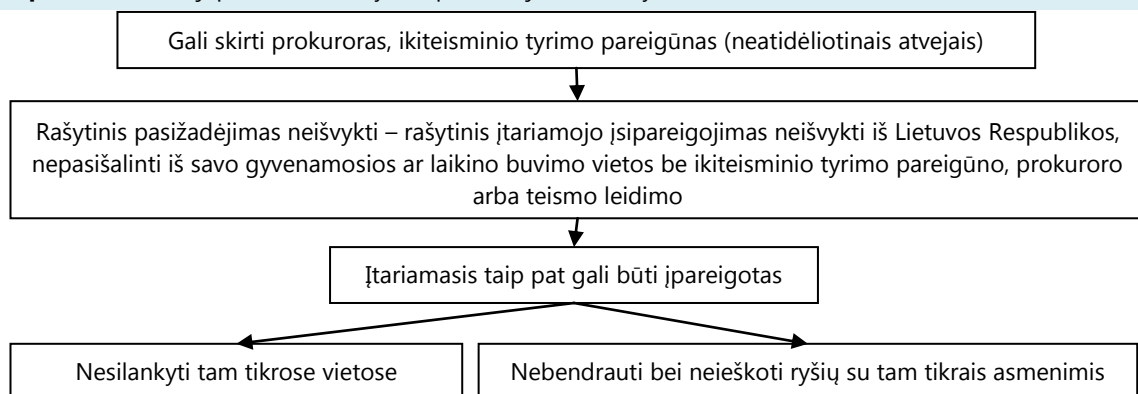
Pradėjus ikiteisminį tyrimą, siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų apsaugą, asmenims, įtariamais padarius nusikalstamas veikas, susijusias su smurtu artimoje aplinkoje, gali būti skiriamos BPK nustatytos kardamosios priemonės, kurių vienas tikslų – užkirsti kelią naujoms nusikalstamoms veikoms¹⁷(pvz.: suėmimas, įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo).

¹⁶ Ten pat, 140 str. 4 d.

¹⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 119 str.

Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenimis, dažniausiai asmenims, įtariamais padarius minėtas nusikalstamas veikas, skiriama švelniausia kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti (5 pav.). 2013 m. ji buvo paskirta 64 proc., o 2014 m. – 68 proc. įtariamųjų.

5 pav. Kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal BPK

Skiriant rašytinį pasižadėjimą neišvykti, siekiama užtikrinti įtariamojo dalyvavimą ikiteisminio tyrimo procese¹⁸. Jeigu skiriant minėtą kardomąją priemonę įtariamasis taip pat įpareigojamas nesilankyti nukentėjusiojo gyvenamojoje vietoje ir / ar nebendrauti bei neieškoti ryšių su nukentėjusiuoju (toliau – papildomi įpareigojimai), siekiama užkirsti kelią naujoms nusikalstamoms veikoms¹⁹ – apsaugoti nukentėjusįjį nuo pakartotinio smurto.

Pavyzdys

Šiaulių miesto ir rajono PK 2014-11-07 pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl sugyventinio smurto prieš sugyventinę. Tyrėjas 2014-11-08 įtariamajam (sugyventiniui), kuris gyveno kartu su nukentėjusiaja (sugyventine), paskyrė kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti. Įtariamasis taip pat buvo įpareigotas (1) nesilankyti nukentėjusiosios gyvenamojoje vietoje – bute, kuris nuosavybės teise priklauso įtariamajam, ir (2) nebendrauti bei neieškoti ryšių su nukentėjusiaja. Minėtų įpareigojimų galiojimo laikotarpiu įtariamasis įsipareigojo laikinai apsigyventi kitoje vietoje (pas motiną) ir iš jos nepasišalinti.

Valstybės mastu nesisteminami duomenys, kokiai daliai įtariamųjų buvo paskirtas rašytinis pasižadėjimas neišvykti su papildomais įpareigojimais. Siekdami įvertinti, ar skiriant minėtą kardomąją priemonę įtariamiesiems skiriami ir papildomi įpareigojimai, keturiuose policijos komisariatuose analizavome ikiteisminių tyrimų dėl smurto artimoje aplinkoje medžiagą. Analizei atsitiktinės atrankos būdu atsirinkome vidutiniškai 35 proc. tyrimų, kurie buvo pradėti analizuotais laikotarpiais²⁰ (toliau – išanalizuoti ikiteisminiai tyrimai).

Nustatėme, kad beveik 90 proc. išanalizuotų ikiteisminių tyrimų policijos pareigūnai ar prokurorai įtariamiesiems paskyrė kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti. Apie 60 proc. jų buvo su papildomais įpareigojimais (2 lentelė).

¹⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 119 ir 136 str.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Vilniaus miesto 1-ajame ir 2-ajame PK analizuotos 2014 m. rugpjūčio ir rugsėjo mėn. pradėtų ikiteisminių tyrimų medžiagos; Šiaulių miesto ir rajono PK – 2014 m. spalio ir lapkričio mėn.; Klaipėdos miesto 2-ajame PK – 2014 m. spalio – gruodžio mėn.

2 lentelė. Atvejai, kai įtariamiesiems buvo paskirta kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti išanalizuotuose ikiteisminiuose tyrimuose

Policijos komisariatas	Išanalizuoti ikiteisminiai tyrimai	Paskirti rašytiniai pasižadėjimai neišvykti	Iš jų, kai įtariamasis buvo įpareigotas nesilankyti nukentėjusiojo gyvenamojoje vietoje ir / ar nebendrauti bei nieišskoti ryšių su juo
Vilniaus m. 1-asis	21	18	10
Vilniaus m. 2-asis	26	24	14
Šiaulių miesto ir rajono	27	24	21
Klaipėdos m. 2-asis	29	24	10
Iš viso	103	90	55

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ikiteisminių tyrimų medžiagą

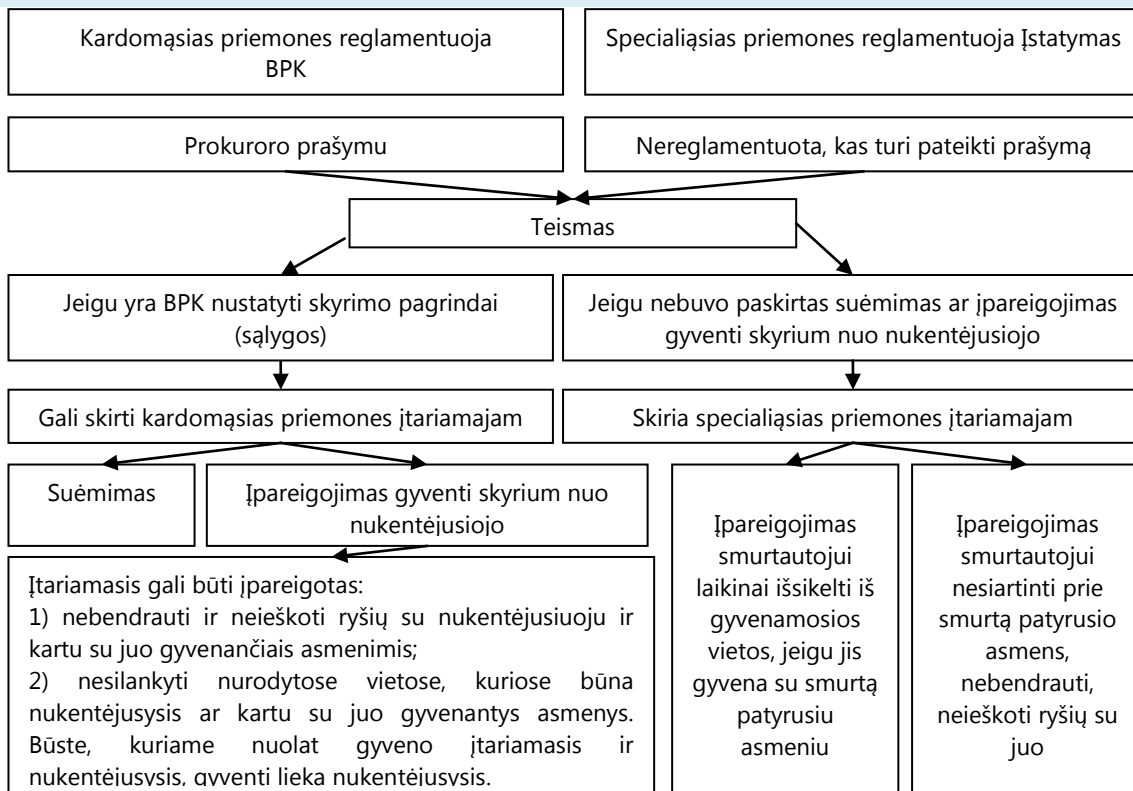
Išanalizuotuose ikiteisminiuose tyrimuose trečdaliui įtariamųjų paskirtas rašytinis pasižadėjimas neišvykti – įpareigojimas nepasišalinti iš gyvenamosios vietos – be papildomų įpareigojimų. Šiais atvejais kardomoji priemonė nelaikytina nukentėjusiojo apsaugos užtikrinimo priemone ir sudaro prielaidą didėti pakartotinio smurto rizikai, kai įtariamasis ir nukentėjusysis gyvena kartu.

Pavyzdys

Vilniaus m. 2-ajame PK 2014-08-03 buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl sugyventinio smurto prieš sugyventinę. Tyrėjas 2014-08-03 įtariamajam (sugyventiniui), kuris gyveno kartu su nukentėjusiaja (sugyventine), paskyrė kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti, bet nebuvo paskirti papildomi įpareigojimai – neuždrausta lankytis nukentėjusiosios gyvenamojoje vietoje (įtariamasis liko gyventi kartu) ir su ja bendrauti, todėl buvo sudarytos prielaidos didėti pakartotinio smurto rizikai.

Kartu su tokiais kardomosiomis priemonėmis kaip rašytinis pasižadėjimas neišvykti pagal Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą įtariamiesiems turėtų būti paskirtos ir specialiosios priemonės (6 pav.). Jos neskiriamos tik tais atvejais, kai įtariamajam skiriamos BPK nustatytos kardomosios priemonės – suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo²¹.

²¹ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 2011-05-26 Nr. XI-1425, 5 str. 1 ir 2 d.

6 pav. Kardomųjų (suėmimo ir įpareigojimo gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo) ir specialiųjų priemonių skyrimo tvarka

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal BPK ir Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo nuostatas

BPK numato, kad teismas prokuroro prašymu gali paskirti kardomąją priemonę:

- suėmimą, kai pagrįstai manoma, jog įtariamasis: 1) bėgs (slėpsis) nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokuroro ar teismo; 2) trukdys procesui ar 3) darys naujus nusikaltimus²²;
- įpareigojimą gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo, jeigu pagrįstai manoma, kad įtariamasis, gyvendamas kartu su nukentėjusiuoju, bandys neteisėtai paveikti nukentėjusįjį arba nukentėjusiajam ar kartu su juo gyvenantiems asmenims darys naujas nusikalstamas veikas²³.

Specialiųjų priemonių skyrimo pagrindas, skirtingai nei minėtų kardomųjų priemonių, nesiejamas su galimo pakartotinio smurto ar kito neteisėto poveikio nukentėjusiajam rizikos laipsniu. Pagal Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą teismai specialiąsias priemones turi paskirti visada, kai įtariamajam neskiriamas suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo. Taip pat įstatymas neregamentuoja, kas turi pateikti teismui prašymą skirti specialiąsias priemones, todėl:

- teisėjams, kurie, vadovaujantis įstatymu, sprendžia specialiųjų priemonių skyrimo klausimus, kyla neaiškumų;

Pavyzdys

Kauno apygardos teismas 2014-09-25 raštu Nr. (1.46)-E2-16661 Kauno apygardos teismo veiklos teritorijoje esantiems apylinkių teismų pirmininkams nurodė, kad:

1. Teismų teisėjai ne kartą kreipėsi į Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininką dėl klausimų, susijusių su Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo taikymu: kas turėtų kreiptis į teismą dėl specialiųjų priemonių taikymo – prokuroras ar tyrėjas, kokios

²² Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 122 str. 1 d.

²³ Ten pat, 132¹ str. 1 d.

priemonės turėtų būti taikomos – numatytos minėtame įstatyme ar BPK.

2. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų susirinkime pritarta praktikai, kad:
 - 1) su pareiškimu dėl specialiųjų priemonių taikymo į teismą turėtų kreiptis prokuroras;
 - 2) teismas, gavęs pareiškimą, turėtų svarstyti klausimą dėl BPK numatytų priemonių taikymo; nesant teisinio pagrindo jų taikyti, svarstyti klausimą dėl specialiųjų priemonių taikymo;
 - 3) jeigu prokuroras kreipiasi su prašymu iš karto taikyti specialiąsias priemones, pareiškimu turėtų būti motyvuota, kodėl nėra pagrindo taikyti BPK numatytų priemonių.

- formuojasi nevienoda teismų praktika.

Pavyzdys

1. Vilniaus m. 1-ojo PK tyrėjas Vilniaus miesto apylinkės teismui pateikė prašymą skirti įtariamajam specialiąją priemonę – įpareigojimą nesiartinti prie smurtą patyrusio asmens, nebendrauti, neieškoti ryšių su juo. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2014-07-02 nutartimi tyrėjo prašymą atmetė, motyvuodamas, kad tik prokurorai, o ne policijos pareigūnai, turi įgaliojimus pateikti teismui prašymą skirti specialiąsias priemones.
2. Šiaulių miesto ir rajono PK tyrėjas Šiaulių apylinkės teismui pateikė prašymą skirti įtariamajam specialiąsias priemones. Šiaulių apylinkės teismas 2014-10-03 nutartimi prašymą atmetė, motyvuodamas, kad jis buvo paduotas nesilaikant nustatytos tvarkos. Teismas pažymėjo, kad prašymas galėjo būti paduotas tik tuo atveju, jeigu teismas atsisakytų patenkinti prokuroro prašymą skirti smurtautojui kardomąją priemonę – suėmimą ar įpareigojimą gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo.

Specialiosios priemonės pagal turinį iš esmės yra analogiškos papildomiems įpareigojimams, kurie gali būti paskirti taikant kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti, todėl netikslinga jas taikyti kartu.

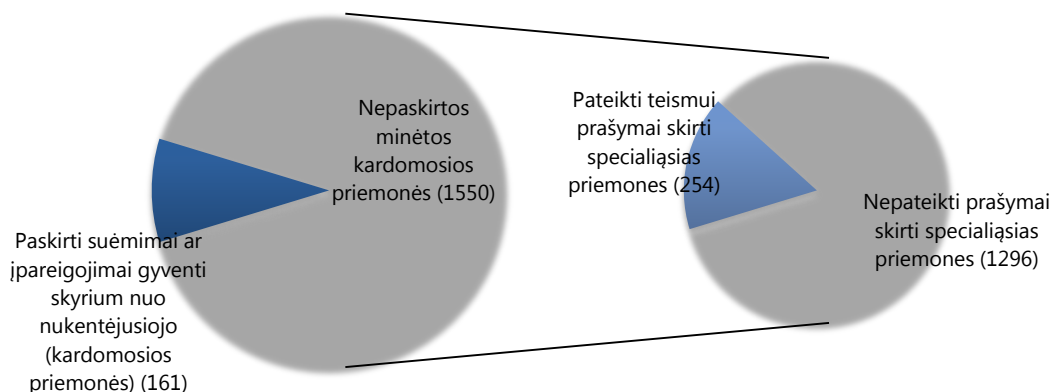
Pavyzdys

Vilniaus miesto apylinkės teismas 2014-06-27 sprendimu atmetė Vilniaus miesto 1-ojo PK tyrėjo prašymą paskirti įtariamajam specialiąją priemonę – įpareigojimą smurtautojui nesiartinti prie smurtą patyrusio asmens, nebendrauti, neieškoti ryšių su juo. Vienas sprendimo motyvų: įtariamajam jau buvo paskirtas iš esmės analogiškas įpareigojimas prašomam paskirti, t. y. tyrėjas kardomąją priemone (rašytiniu pasižadėjimu neišvykti) įpareigojo įtariamąjį nebendrauti ir neieškoti ryšių su nukentėjusiąja.

Pagal Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenis, 2013–2014 m. 12 proc. asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, susijusias su smurtu artimoje aplinkoje, buvo paskirtos kardomosios priemonės – suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo. Valstybės mastu nėra susistemintų duomenų, kiek prašymų skirti specialiąsias priemones buvo pateikta teismams 2013–2014 m. ir kiek iš jų teismai patenkino.

Policijos departamento duomenimis, 2014 m. rugpjūčio ir rugsėjo mėn. pradėta 1711 ikiteisminių tyrimų dėl smurto artimoje aplinkoje. Iš jų 9 proc. tyrimų įtariamiesiems buvo paskirtas suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo. Iš 1550 ikiteisminių tyrimų, kai įtariamiesiems nebuvo paskirtos minėtos kardomosios priemonės, 16 proc. ikiteisminių tyrimų teismui buvo pateikti prašymai skirti specialiąsias priemones (7 pav.): 96 proc. (244) jų pateikė policijos pareigūnai ir 4 proc. (10) prokurorai. Kiek prašymų teismas patenkino, susistemintų duomenų nėra.

7 pav. Duomenys, susiję su 2014 m. rugpjūčio ir rugsėjo mėn. AVPK pradėtais ikiteisminiais tyrimais dėl smurto artimoje aplinkoje (1 711)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Policijos departamento pateiktus duomenis

Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme nereglamentuota, kas turi pateikti teismui prašymą skirti specialiąsias priemones. Generalinės prokuratūros išaiškinimu²⁴, prašymą turi pateikti prokurorai kartu su prašymu skirti įtariamajam kardomąją priemonę. Analizavome, ar minėtais atvejais prokurorai pateikia teismams prašymus skirti specialiąsias priemones. Nustatyta, kad atliekant 4 (iš 103) ikiteisminius tyrimus (išanalizuotus) prokurorai pateikė teismui prašymus skirti įtariamiesiems kardomasias priemones – suėmimą ar įpareigojimą gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo; jie buvo patenkinti. Vienu atveju iš jų prokuroras, kaip numatyta Generalinės prokuratūros rašte²⁵, kreipdamasis į teismą paprašė skirti ir specialiąsias priemones, jeigu būtų priimtas sprendimas neskirti kardomosios priemonės.

Pagal Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymą²⁶ policijos pareigūnai turi pateikti teismui prašymą skirti specialiąsias priemones visada, kai:

- įtariamajam neskiriamos kardomosios priemonės – suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo;
- įtariamasis nėra sulaikytas ir slapstosi.

Analizavome, ar minėtais atvejais policijos pareigūnai pateikia teismams prašymus skirti specialiąsias priemones. Nustatyta, kad atliekant ikiteisminius tyrimus (99), kai įtariamiesiems nebuvo paskirtos kardomosios priemonės (suėmimas ar įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo), policijos pareigūnai nė karto nepateikė teismui prašymo skirti įtariamajam specialiąsias priemones (3 lentelė), nors pagal Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymą minėtais atvejais jie turėjo tai padaryti. Dėl to atliekant šiuos ikiteisminius tyrimus (99) įtariamiesiems nebuvo paskirtos specialiosios priemonės, kaip nustato Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas.

²⁴ Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2011-12-14 raštas Nr. 17.2-23768 „Dėl Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 5 straipsnio nuostatų taikymo“.

²⁵ Ten pat.

²⁶ Lietuvos policijos generalinio komisaro 2012-01-31 įsakymas Nr. 5-V-84 „Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašas“, 11 p. (2014-06-16 įsakymo Nr. 5-V-534 redakcija).

3 lentelė. Duomenys, susiję su išanalizuotais ikiteisminiais tyrimais

Policijos komisariatas	Išanalizuoti ikiteisminiai tyrimai	Iš jų teismui pateikti prašymai paskirti įtariamajam:	
		Prokurorų prašymai paskirti suėmimą ar įpareigojimą gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo	Policijos pareigūnų prašymai paskirti specialiąsias priemones
Vilniaus m. 1-asis	21	3	0
Vilniaus m. 2-asis	26	0	0
Šiaulių miesto ir rajono	27	1	0
Klaipėdos m. 2-asis	29	0	0
Iš viso	103	4	0

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ikiteisminio tyrimo medžiagų duomenis

2011 m. priėmus Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą, reglamentuojantį specialiąsias priemones, siekta didinti nukentėjusiųjų nuo smurto artimoje aplinkoje saugumą, tačiau minėtos priemonės beveik neskiriamos, todėl ne visi nukentėjusieji po smurto įvykio jaučiasi saugūs²⁷.

Nustatyta, kad beveik pusėje (43 proc.) ikiteisminių tyrimų (išanalizuotų) įtariamiesiems nebuvo paskirtos nei specialios, nei kardamosios priemonės, susijusios su nukentėjusiųjų apsaugos užtikrinimu, ir iš jų 11 proc. ikiteisminių tyrimų nukentėjusieji pakartotinai patyrė smurtą (vykstant ikiteisminiam tyrimui) (8 pav.).

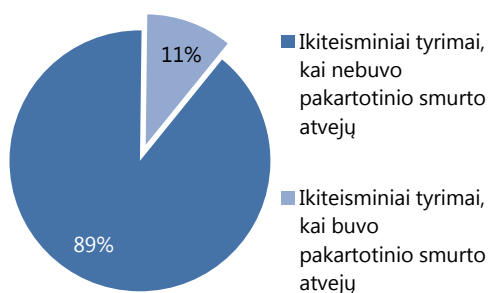
Pavyzdys

Vilniaus m. 1-ajame PK 2014-09-24 pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl vyro smurto prieš žmoną. Vilniaus apylinkės prokuroras 2014-09-26 įtariamajam (vyriui) paskyrė kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti be papildomų įpareigojimų. Praėjus daugiau nei mėnesiui Vilniaus m. 1-ajame PK 2014-10-29 pradėtas dar vienas ikiteisminis tyrimas dėl įtariamojo pakartotinio smurto prieš nukentėjusiąją.

Ikiteisminių tyrimų, kai buvo taikytos apsaugos užtikrinimo priemonės ir nukentėjusieji pakartotinai patyrė smurtą vykstant ikiteisminiam tyrimui, dalis yra beveik dvigubai mažesnė.

8 pav. Pakartotinio smurto atvejai vykstant ikiteisminiams tyrimams (išanalizuotiems)

Kai nebuvo paskirtos kardamosios priemonės, susijusios su nukentėjusiųjų apsauga*

Kai buvo paskirtos kardamosios priemonės, susijusios su nukentėjusiųjų apsauga

* Suėmimas, įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo ar rašytinis pasižadėjimas neišvykti (su papildomais įpareigojimais).

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ikiteisminio tyrimo medžiagų duomenis

²⁷ Žmogaus teisių stebėjimo instituto tyrimas „Nusikaltimų aukų teisių direktyva: naujas požiūris į artimųjų smurto aukas“, 21 psl. Prieiga per internetą https://www.hrmi.lt/uploaded/Apzvalgos/Tyrimas_auku-teisiu-direkt_1.pdf.

Siekiant, kad apsaugos užtikrinimo priemonės būtų taikomos rezultatyviai, būtina:

- suderinti kardomųjų ir specialiųjų priemonių skyrimo tvarką taip, kad siekiant tikslo – apsaugoti nukentėjusiuosius nuo pakartotinio smurto – būtų parinkta tinkamiausia priemonė;
- įstatymu reglamentuoti, kas turi pateikti teismui prašymą skirti specialiąsias priemones ir jų skyrimo pagrindus taip, kad sprendžiant klausimą dėl skyrimo būtų atsižvelgta ne vien tik į faktą, kokia kardomoji priemonė buvo paskirta įtariamajam, bet ir į pakartotinio smurto rizikos laipsnį.

Taip būtų sudarytos pakankamos teisinės prielaidos priimti sprendimus dėl apsaugos užtikrinimo priemonių taikymo tais atvejais, kai nukentėjusiajam reikia užtikrinti apsaugą ir įtariamajam paskirta kardomoji priemonė jos negali užtikrinti.

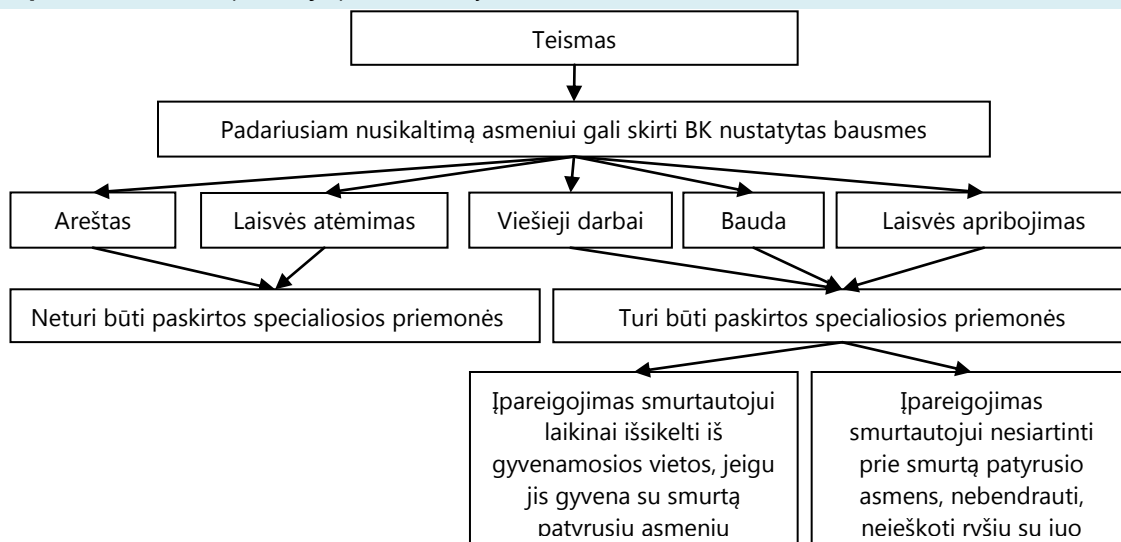
Pokyčiai audito metu

Seime 2015-04-03 įregistruotas Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-2897, kuriuo siūloma nustatyti, kad dėl smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonių skyrimo į teismą gali kreiptis ir smurto artimoje aplinkoje faktą nustatęs policijos pareigūnas.

1.3.2. Išanalizuotais atvejais teismai nuteistiesiems nepaskyrė specialiųjų priemonių (kartu su bausme), kaip numato įstatymas

Ikiteisminio tyrimo metu įtariamajam paskirtos specialiosios priemonės (jeigu buvo paskirtos) galioja iki baudžiamosios bylos nagrinėjimo pabaigos. Pagal Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą teismas specialiąsias priemones turi paskirti ir kartu su bausme, išskyrus atvejus, kai nuteistajam skiriamas areštas arba laisvės atėmimas²⁸ (9 pav.).

9 pav. Bausmės ir specialiųjų priemonių skyrimo (kartu su bausme) tvarka

Šaltinis – BK ir Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas

Valstybės mastu nesisteminami duomenys, kiek ir kokių BK nustatytų bausmių buvo paskirta asmenims, padariusiems nusikalstamas veikas, susijusias su smurtu artimoje aplinkoje. Nėra ir susistemintų duomenų apie jiems paskirtas specialiąsias priemones.

²⁸ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 5 str. 3 d.

Vilniaus miesto apylinkės teismo duomenimis²⁹, šiame teisme 2013 m. išnagrinėtose baudžiamosiose bylose, susijusiose su smurtu artimoje aplinkoje, areštas ar laisvės atėmimas buvo paskirtas 29 proc. bylų. 71 proc. buvo paskirtos kitos bausmės, su kuriomis, kaip numato Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, kartu turi būti paskirtos specialiosios priemonės. Kiek jų buvo paskirta, susistemintų duomenų nėra. Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai pokalbio metu nurodė, kad nuteistajam nė karto nepaskyrė specialiųjų priemonių kartu su bausme. Tai patvirtina ir audito metu surinkti įrodymai.

Išanalizavome apylinkių teismų (3) įsiteisėjusius apkaltinamuosius nuosprendžius (baudžiamuosius įsakymus), priimtus 2014 m. rugsėjo mėn. pagal vieną iš BK straipsnių³⁰, susijusių su smurtu artimoje aplinkoje (toliau – nuosprendžiai). Nustatyta, kad 21 (iš 30) nuosprendžių specialiosios priemonės kartu su bausme nebuvo paskirtos (4 lentelė).

4 lentelė. Duomenys, susiję su išanalizuotais nuosprendžiais

Teismas	Priimtų nuosprendžių skaičius	Iš jų, kai nuteistajam buvo paskirta		
		Areštas	Laisvės atėmimas	Specialiosios priemonės
Vilniaus miesto apylinkės teismas	12	0	3	0
Klaipėdos miesto apylinkės teismas	6	1	1	0
Šiaulių apylinkės teismas	12	2	2	0
Iš viso	30	3	6	0

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teismų pateiktus nuosprendžius

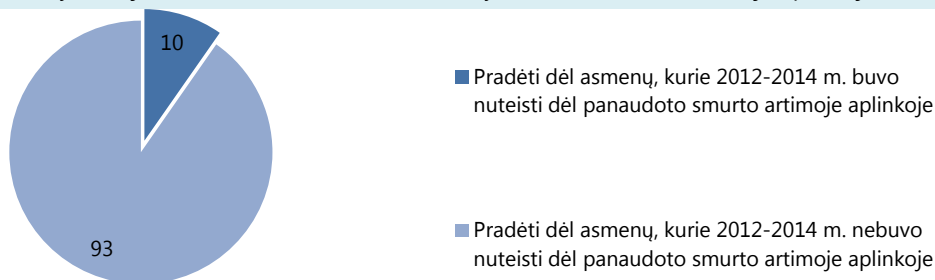
Pavyzdys

Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014-09-09 baudžiamuoju įsakymu nuteistajam dėl smurto prieš žmoną buvo paskirta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu – 10 mėn. laisvės apribojimo bausmė, įpareigojant jį: 1) be bausmę vykdančios institucijos žinios nekeisti gyvenamosios vietos; 2) bausmės vykdymo laikotarpiu būti namuose nuo 23 val. iki 6 val.; 3) atsiprašyti nukentėjusiosios. Kartu su bausme nuteistajam nebuvo paskirtos specialiosios priemonės, taigi nesivadovauta įstatymu.

Kai nuteistiesiems neskiriamos specialiosios priemonės (tais atvejais, kai jiems nepaskirtos bausmės, susijusios su laisvės atėmimu), didėja pakartotinio smurto panaudojimo prieš nukentėjusį rizika. Policijos komisariatuose (4) išanalizavus ikiteisminių tyrimų (103) dėl smurto artimoje aplinkoje medžiagas nustatyta, kad iš jų 10 proc. ikiteisminių tyrimų buvo pradėta dėl asmenų, kurie 2012–2014 m. buvo nuteisti dėl smurto artimoje aplinkoje (prieš tą patį nukentėjusįjį) (10 pav.).

²⁹ 2013 metais Vilniaus miesto apylinkės teisme išnagrinėtų bylų dėl smurto artimoje aplinkoje tyrimo 8 psl. Prieiga per internetą http://www.vat.lt/lt/vilniaus-miesto-apylinkes-teismas/teisine-informacija_477/tyrimai-ir-analizes.html.

³⁰ Buvo analizuoti teismų nuosprendžiai (baudžiamieji įsakymai), priimti pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 140 str. 2 d. (140 str. 1 d. nustato, kad tas, kas mušdamas ar kitaip smurtaudamas sukėlė žmogui fizinį skausmą arba nežymiai jį sužalojo ar trumpam susargdino, baudžiamas viešaisiais darbais arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų. 140 str. 2 d. nustato, kad tas, kas šio straipsnio 1 dalyje nurodytą veiką padarė savo artimajam giminaičiui ar šeimos nariui, baudžiamas viešaisiais darbais arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.)

10 pav. Duomenys, susiję su išanalizuotais ikiteisminiais tyrimais dėl smurto artimoje aplinkoje

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ikiteisminio tyrimo medžiagų duomenis

Pavyzdys

Šiaulių apylinkės teismas 2014-04-23 nuteistajam (vyruui) dėl smurto prieš nukentėjusiąją (žmoną) paskyrė bausmę, nesusijusią su laisvės atėmimu. Nuteistajam specialiosios priemonės kartu su bausme, kaip numato Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, nebuvo paskirtos. Praėjus daugiau kaip 5 mėn., Šiaulių miesto ir rajono policijos komisariatai 2014-10-04 buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl nuteistojo pakartotinio smurto prieš nukentėjusiąją.

Įvertinus pakartotinio smurto atvejų po baudžiamosios bylos išnagrinėjimo dalį išanalizuotuose ikiteisminiuose tyrimuose, darytina prielaida, kad daliai nukentėjusiųjų būtina taikyti apsaugos priemonės ir priėmus nuosprendį baudžiamojoje byloje. Mūsų nuomone, įstatymu turėtų būti nustatyti specialiųjų priemonių skyrimo (kartu su bausme) pagrindai, kurie būtų susieti ne vien tik su paskirtos bausmės rūšimi, bet ir su pakartotinio smurto rizikos laipsniu.

2. AR VISIEMS SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSIEMS ASMENIMS NEDELSIANT PASIŪLOMA PAGALBA

Nukentėjusieji nuo smurto artimoje aplinkoje turi teisę gauti specializuotą kompleksinę pagalbą³¹, kurią teikia specializuotos pagalbos centrai³², o smurtą patyrę vaikai – pagalbą ir iš savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių³³.

Lietuvos teisės aktai³⁴ nustato, kad policijos pareigūnai, atvykę į smurto artimoje aplinkoje įvykio vietą, informuoja smurtą patyrusį asmenį, kad su juo susisieks specializuotos pagalbos centras, kuris suteiks specializuotą kompleksinę pagalbą. Siekiant, kad nukentėjusiesiems būtų pasiūlyta pagalba, policijos pareigūnai apie juos nedelsdami turi pranešti pagalbą teikiančioms institucijoms, o jos – nedelsdamos susisiekti su nukentėjusiais³⁵ (11 pav.)

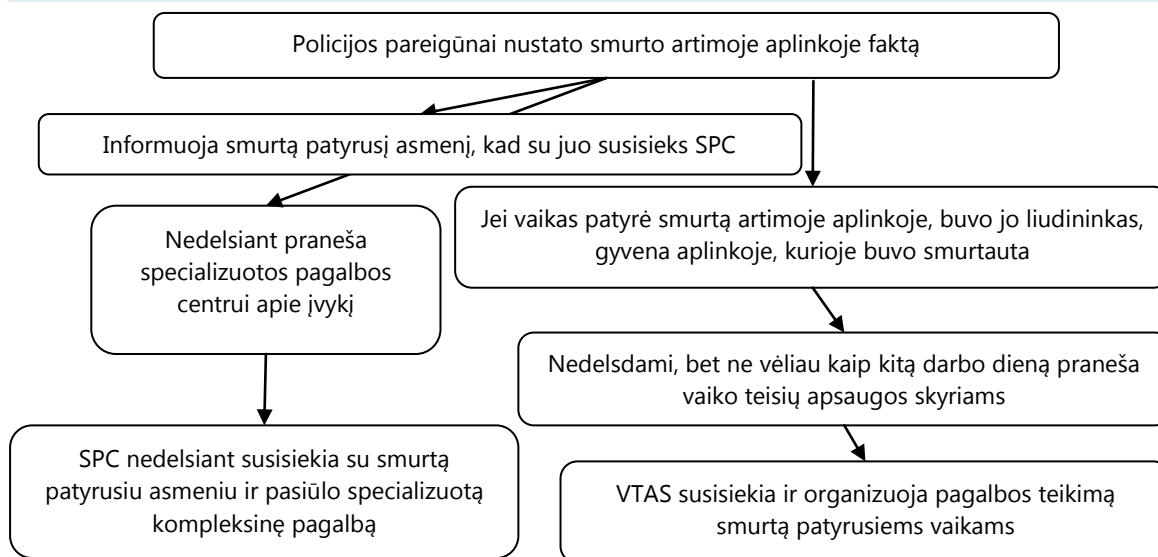
³¹ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 10 str. 1 d. 2 p.

³² Ten pat, 8 str. 4 d.

³³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-12-17 nutarimu Nr. 1983 (2009 12 02 nutarimo Nr. 1593 redakcija) patvirtinti Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai, 7.27 p.

³⁴ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str. 1 d. (redakcija, galiojusi iki 2014-04-17); Lietuvos policijos generalinio komisaro 2012-01-31 įsakymu Nr. 5-V-84 patvirtinto Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašo 5.5. p.

³⁵ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str.

11 pav. Pagalbos siūlymo smurtą patyrusiems asmenims organizavimo schema

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje³⁶, kurioje nustatomi būtinausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai, įtvirtinta teisė aukoms per pirmą kontaktą su kompetentinga valdžios institucija gauti informaciją apie paramos rūšis ir kas ją teikia, įskaitant informaciją apie galimybę gauti medicininę paramą, specialisto paramą, psichologinę paramą, ir kitą apgyvendinimo vietą. Direktyvos nuostatos turi būti perkeltos į nacionalinę teisę ne vėliau kaip 2015 m. lapkričio 16 d. priimant įstatymus ir kitus teisės aktus.

Vertiname, ar visiems smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims nedelsiant pasiūloma pagalba.

2.1. Policija neužtikrina, kad specializuotos pagalbos centrams ir vaiko teisių apsaugos skyriams būtų nedelsiant pranešta apie visus nukentėjusiuosius

Pagal teisės aktus³⁷, galiojusius iki 2014-04-17, policijos pareigūnai apie smurto artimoje aplinkoje įvykį turėjo pranešti specializuotos pagalbos centrui tik nukentėjusiajam sutikus, o nuo 2014-04-18 – visais atvejais³⁸, kai nustatomas smurto įvykis.

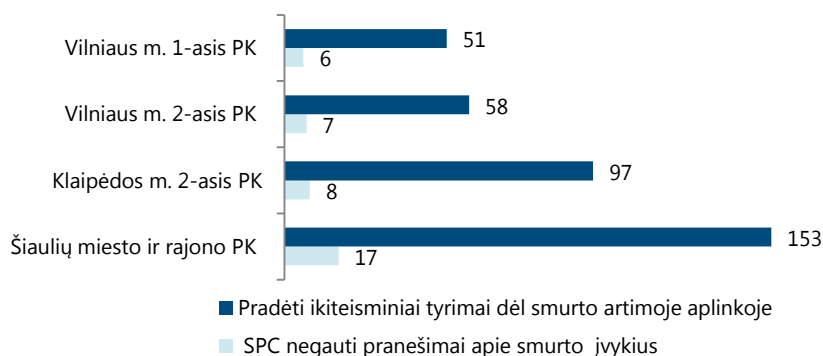
Siekdami įvertinti, ar policijos pareigūnai praneša specializuotos pagalbos centrams apie visus nustatytus smurto artimoje aplinkoje įvykius, analizavome, kiek audituotuose policijos komisariatuose (4) buvo pradėta ikiteisminių tyrimų dėl smurto artimoje aplinkoje 2014 m. III ketvirtį³⁹ ir kiek iš jų pranešimų apie smurto įvykius tuo pačiu laikotarpiu gavo audituoti centrai (4). Nustatėme, kad jie negavo pranešimų apie 11 proc. (iš 359) smurto įvykių (12 pav.).

³⁶ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/29/ES.

³⁷ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str. 1 d. (redakcija, galiojusi iki 2014-04-17); Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašas, 9 p.

³⁸ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str. 1 d. (2014-04-10 įstatymo Nr. XII-815 redakcija).

³⁹ Vilniaus miesto 1-ajame ir 2-ajame PK analizavome, ar policijos pareigūnai pranešė specializuotos pagalbos centrams apie visus 2014 m. rugpjūčio ir rugsėjo mėn. nustatytus smurto artimoje aplinkoje įvykius.

12 pav. Pradėti ikiteisminiai tyrimai dėl smurto artimoje aplinkoje ir SPC negauti pranešimai apie smurto įvykius iš audituotų policijos komisariatų

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PK ir SPC pateiktus duomenis

Teisės aktuose nenumatytos priemonės, kurios padėtų valdyti pranešimų neišsiuntimo specializuotos pagalbos centrams riziką. Kaip gerosios praktikos pavyzdį vertiname priemones, kurių ėmėsi vienas iš audituotų policijos komisariatų, įvertinęs, kad pranešimai apie smurto įvykį ne visada buvo išsiųsti.

Pavyzdys

Pagal Vilniaus miesto 2-ojo PK susitarimą su Moterų informacijos centru (SPC), kuriam minėtas komisariatas turi pranešti apie nustatytus smurto įvykius, buvo numatyta, kad kiekvieną mėnesį centras pateiks policijos komisariatui duomenis apie iš jo gautus pranešimus, o komisariatas juos palygins su duomenimis apie pradėtus ikiteisminius tyrimus dėl smurto artimoje aplinkoje. Po taikytų kontrolės priemonių policijos komisariatas nustatė, kad 2015 m. sausio mėn. visi pranešimai apie smurto įvykį buvo išsiųsti, tačiau vienas jų buvo išsiųstas ne tam centrui, kuriam turėjo būti išsiųstas.

Įstatymas⁴⁰ nustato, kad policijos pareigūnai specializuotos pagalbos centrams turi pranešti apie smurto įvykį nedelsiant, o įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose terminas nedetalizuotas.

Vertiname, ar policijos pareigūnai nedelsdami praneša centrams apie nustatytus smurto įvykius. Laikėmės nuomonės, kad praneša nedelsiant, kai pranešimai buvo išsiųsti ne vėliau kaip kitą dieną nuo smurto įvykio registravimo policijoje dienos. Nustatėme, kad Vilniaus miesto 1-ajame policijos komisariate 2/3 pranešimų buvo išsiųsti vėliau nei kitą dieną nuo smurto įvykio registravimo policijoje dienos (5 lentelė).

5 lentelė. Policijos komisariatų išsiųsti pranešimai SPC apie smurto įvykį

Policijos komisariatas	Išsiųstų pranešimų SPC skaičius	Iš jų:	
		Išsiųsti nedelsiant	Išsiųsti vėliau nei kitą dieną (dalis proc.)
Vilniaus m. 1-asis	45	14	31 (69 proc.)
Vilniaus m. 2-asis	51	50	1 (2 proc.)
Klaipėdos m. 2-asis	89	88	1 (1 proc.)
Šiaulių miesto ir rajono	136	133	3 (2 proc.)
Iš viso	321	285	36 (11 proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PK ir SPC pateiktus duomenis

⁴⁰ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str. 1 d. (2014-04-10 įstatymo Nr. XII-815 redakcija).

Pagal Lietuvos policijos generalinio komisaro patvirtintą tvarką⁴¹, pranešimus specializuotos pagalbos centrams turi surašyti policijos pareigūnai, kurie atvyko į įvykio vietą, o juos išsiųsti (el. paštu) – policijos įstaigos operatyvaus padalinio budėtojas ar kitas įgaliotas pareigūnas.

Vilniaus miesto 1-ajame policijos komisariatare pranešimai specializuotos pagalbos centrams išsiunčiami vėliau nei kitą dieną, nes jie dažniausiai surašomi ne tuoj pat po smurto įvykio. Pranešimus surašo ne policijos pareigūnai, kurie atvyko į įvykio vietą, o ikiteisminius tyrimus atliekantys pareigūnai.

Pavyzdys

Vilniaus miesto 1-ajame policijos komisariatare 2014-08-17 buvo užregistruotas pranešimas apie smurto įvykį ir tą pačią dieną pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl smurto artimoje aplinkoje. Praėjus 9 kalendorinėms dienoms nuo smurto įvykio registravimo policijoje dienos, policijos komisariato tyrėjas 2014-08-26 surašė pranešimą apie smurto įvykį, kurį tą pačią dieną raštvedė elektroniniu paštu išsiuntė Vilniaus moterų namams.

Vilniaus miesto 1-ajame PK vidutinis pranešimų išsiuntimo specializuotos pagalbos centrams laikas apie 16 kartų ilgesnis negu vidutinis jų išsiuntimo laikas kituose audituotuose policijos komisariatuose (6 lentelė).

6 lentelė. Laikas, per kurį SPC buvo išsiųsti pranešimai apie smurto įvykį nuo įvykio užregistravimo policijoje (pagal išanalizuotus ikiteisminius tyrimus)

Policijos komisariatas	Vidutinis pranešimų išsiuntimo laikas	Minimalus pranešimo išsiuntimo laikas	Maksimalus pranešimo išsiuntimo laikas
Vilniaus m. 1-asis	4 kalendorinės dienos	7 valandos	16 kalendorinių dienų
Vilniaus m. 2-asis	4 valandos	1 valanda	11 valandų
Šiaulių miesto ir rajono	8 valandos	1,5 valandos	48 valandos
Klaipėdos m. 2-asis	6 valandos	1 valanda	27 valandos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ikiteisminio tyrimo medžiagų duomenis

Vilniaus miesto 2-ajame policijos komisariatare, palyginti su kitais audituotais komisariatais, vidutinis pranešimų išsiuntimo specializuotos pagalbos centrams laikas – trumpiausias (4 val.), nes šio komisariato viršininko įsakymu⁴² Operatyvaus valdymo poskyrio specialistams pavesta, gavus policijos patrulio (kuris buvo įvykio vietoje) tarnybinį pranešimą, ne vėliau kaip tą pačią dieną surašyti pranešimą apie smurto įvykį ir jį elektroniniu paštu išsiųsti specializuotos pagalbos centrui.

Pavyzdys

Vilniaus miesto 2-ajame PK 2014-08-30 16.25 val. buvo užregistruotas pranešimas apie smurto įvykį. Praėjus mažiau nei 2 val. nuo registravimo, komisariato budėtojas policijos patrulio tarnybinio pranešimo pagrindu surašė pranešimą apie smurto įvykį ir jį elektroniniu paštu 18.05 val. išsiuntė Vilniaus moterų namams.

Policijos pareigūnai turi specializuotos pagalbos centrams ne tik nedelsdami pranešti apie smurto įvykį, bet ir pateikti būtiniausias duomenis, reikalingus susisiekti su nukentėjusiuoju⁴³: jo gyvenamosios vietos adresą, telefono numerį ar kitus kontaktinius duomenis⁴⁴.

⁴¹ Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašas, 5.5 ir 9 p.

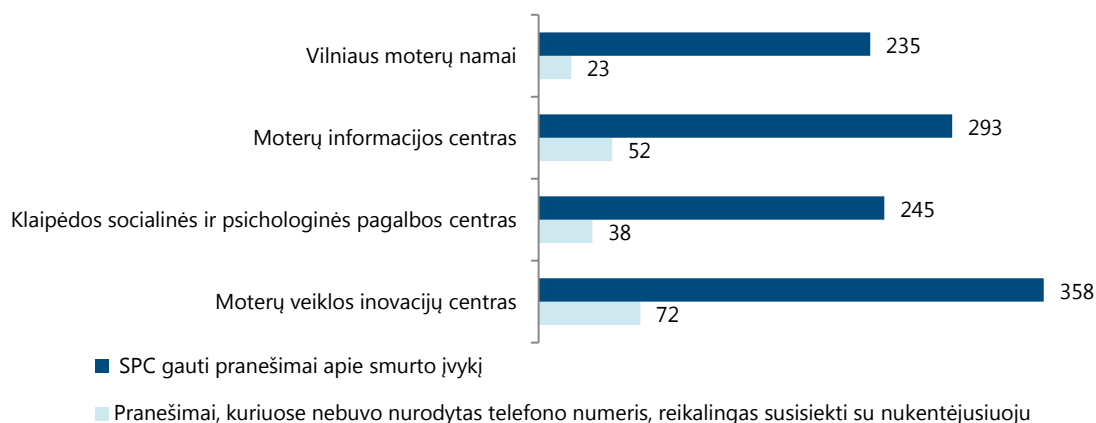
⁴² Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto antrojo policijos komisariato viršininko 2014-05-26 įsakymas Nr. 10-13-V-10 „Dėl prevencinės veiklos, susijusios su smurtu artimoje aplinkoje, organizavimo“, 1.1 p.

⁴³ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str. 1 d. (2014-04-10 įstatymo Nr. XII-815 redakcija).

⁴⁴ Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašas, 4 priedas.

Kadangi audituoti specializuotos pagalbos centrai su nukentėjusiais dažniausiai susisiekiama telefonu, vertinome, ar policijos pareigūnų išsiųstuose pranešimuose apie smurto įvykį buvo nurodytas telefono numeris, reikalingas susisiekti su nukentėjusiuoju. Nustatyta, kad 14 proc. pranešimų, kuriuos 2014 m. III ketvirtį gavo audituoti centrai iš 21 policijos komisariato, nebuvo nurodytas telefono numeris (13 pav.).

13 pav. SPC gauti pranešimai apie smurto įvykį 2014 m. III ketv.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal SPC iš PK gautus pranešimus

Viename iš audituotų policijos komisariatų nustatėme atvejų, kai pranešime telefono numeris nebuvo nurodytas dėl:

- objektyvių priežasčių – nukentėjusysis neturėjo telefono, atsisakė jį nurodyti ar kt.;

Pavyzdys

Klaipėdos miesto 2-ojo PK budėtojas 2014-12-07 išsiuntė pranešimą SPC, kuriame nebuvo nurodytas telefono numeris, reikalingas susisiekti su nukentėjusiuoju, nes jis iš įvykio vietos be sąmonės buvo išvežtas į asmens sveikatos priežiūros įstaigą.

- dėl policijos pareigūnų netinkamai vykdytų pareigų.

Pavyzdys

Klaipėdos miesto 2-ojo PK budėtojas, gavęs policijos patrulio tarnybinį pranešimą apie smurto įvykį, 2014-12-25 parengė ir išsiuntė pranešimą SPC, kuriame nebuvo nurodytas nukentėjusiojo telefono numeris, nors policijos patrulio tarnybiniame pranešime jis buvo nurodytas.

Kai policijos pareigūnai pranešime apie smurto įvykį nenurodo telefono numerio, kai kuriais atvejais SPC užtrunka nemažai laiko, kol jį gauna iš policijos pareigūnų.

Pavyzdys

Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centre (SPC) 2014-08-23 gautas Palangos miesto PK pranešimas apie smurto įvykį, kuriame nebuvo nurodytas nukentėjusiojo telefono numeris.

SPC konsultantas, siekdamas gauti nukentėjusiojo telefono numerį, keletą kartų susisieki su policijos pareigūnais, tačiau jį pavyko gauti tik praėjus daugiau kaip mėn. (2014-10-07) nuo pranešimo apie smurto įvykį gavimo dienos. SPC konsultantas tą pačią dieną telefonu susisieki su nukentėjusiuoju.

Kai policijos pareigūnai nepraneša specializuotos pagalbos centrams apie smurto artimoje aplinkoje įvykį, ar praneša vėliau nei kitą dieną, centrai neturi informacijos apie visus

nukentėjusiuosius, kuriems reikalinga pagalba, o vėliau gauta informacija nesuteikia galimybių su nukentėjusiais susisiekti ir jiems pasiūlyti pagalbą tuoj pat po smurto įvykio.

Policijos pareigūnai nedelsdami, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, turi pranešti vaiko teisių apsaugos skyriui, jeigu:

- nepilnametis patyrė smurtą artimoje aplinkoje;
- buvo jo liudininkas ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta⁴⁵.

Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu⁴⁶, tai pavesta atlikti ikiteisminio tyrimo pareigūnams, pradėjus ikiteisminį tyrimą.

Audituotuose policijos komisariatuose (4), analizuodami ikiteisminių tyrimų medžiagas (103), vertinome, ar policijos pareigūnai praneša VTAS apie visus vaikus, kaip numato Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas.

Nustatėme, kad tais atvejais, kai vaikas patyrė smurtą, policijos pareigūnai apie juos visada pranešė. Tais atvejais, kai vaikas buvo smurto liudininkas, 3 (iš 4) policijos komisariatuose apie pusę atvejų VTAS nebuvo pranešta (7 lentelė).

7 lentelė. Išanalizuotuose ikiteisminiuose tyrimuose policijos išsiųsti pranešimai VTAS

Policijos komisariatas	Kai vaikas patyrė smurtą		Kai vaikas buvo smurto liudininkas	
	Nustatyta atvejų	Išsiųsti pranešimai VTAS	Nustatyta atvejų	Išsiųsti pranešimai VTAS
Vilniaus m. 1-asis	0	0	6	2
Vilniaus m. 2-asis	0	0	5	1
Klaipėdos m. 2-asis	4	4	9	6
Šiaulių miesto ir rajono	2	2	11	11
Iš viso	6	6	31	20

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ikiteisminio tyrimo medžiagų duomenis

Pavyzdys

Vilniaus miesto 2-ajame PK 2014-08-23 buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl vyro smurto prieš žmoną. Ikiteisminio tyrimo medžiagos duomenimis, policijai apie smurto įvykį 2014-08-23 pranešė įtariamojo ir nukentėjusiosios sūnus (10 m.), kuris buvo smurto įvykio liudininkas. Tai, kad vaikas matė smurto įvykį, buvo užfiksuota ir policijos patrulių tarnybiniuose pranešimuose apie smurto įvykį. Auditorių patikrinimo metu nustatyta, kad tyrėjas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriui neparengė pranešimo apie minėtą atvejį, nors pagal Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą tai turėjo padaryti.

Vertindami, ar ikiteisminio tyrimo pareigūnai nedelsdami, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo ikiteisminio tyrimo pradėjimo, praneša VTAS apie vaikus, nustatėme, kad audituotuose policijos komisariatuose beveik pusė (42 proc.) pranešimų buvo išsiųsta vėliau nei kitą darbo dieną (8 lentelė).

⁴⁵ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str. 3 d.

⁴⁶ Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašas, 12 p.

8 lentelė. Išanalizuotuose ikiteisminiuose tyrimuose policijos išsiųsti pranešimai VTAS

Policijos komisariatas	Išsiųsti pranešimai VTAS	Iš jų	
		Išsiųsti nedelsiant	Išsiųsti vėliau nei kitą darbo dieną
Vilniaus m. 1-asis	2	1	1
Vilniaus m. 2-asis	1	0	1
Klaipėdos m. 2-asis	10	4	6
Šiaulių miesto ir rajono	13	10	3
Iš viso	26	15	11

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ikiteisminio tyrimo medžiagų duomenis

Nustatyta atvejų, kai dėl ikiteisminio tyrimo pareigūnų netinkamai vykdytų pareigų pranešimai VTAS buvo išsiųsti praėjus ir mėnesiui nuo sprendimo pradėti ikiteisminį tyrimą priėmimo.

Pavyzdys

Šiaulių miesto ir rajono PK 2014-11-17 buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl sugyventinio smurto prieš sugyventinę. Ikiteisminio tyrimo medžiagos duomenimis, įvykio vietoje (namuose) buvo vaikas. Tyrėjas pranešimą VTAS surašė ir išsiuntė praėjus mėnesiui nuo sprendimo pradėti ikiteisminį tyrimą priėmimo, nors pagal įstatymą tai turėjo būti padaryta nedelsiant.

Kai policijos pareigūnai neinformuoja VTAS apie vaikus ar informuoja vėliau kaip kitą darbo dieną, yra rizika, kad vaikams, kurie patyrė smurtą ar buvo jo liudininkai, nebus suteikta pagalba arba jiems reikalinga pagalba bus suteikta ne iškart po smurto įvykio.

2.2. Ne visiems nukentėjusiesiems nedelsiant pasiūloma specializuota kompleksinė pagalba

Specializuotos pagalbos centrai, gavę pranešimą iš policijos pareigūnų, turi nedelsdami susisiekti su nukentėjusiais (konkretus terminas nenustatytas⁴⁷) ir jiems pasiūlyti specializuotą kompleksinę pagalbą⁴⁸. Pagal socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintą aprašą⁴⁹, centrai su nukentėjusiais turi susisiekti telefonu, elektroniniu paštu ar tiesiogiai.

Analizavome, ar audituoti specializuotos pagalbos centrai⁵⁰ susisiekė su nukentėjusiais, apie kuriuos jiems pranešė policijos komisariatai pagal aptarnaujamą teritoriją. Analizei atsitiktinės atrankos būdu vidutiniškai atsirinkome beveik penktadalį 2014 m. III ketvirtį audituotuose centruose gautų pranešimų apie smurto įvykį.

Nustatėme, kad specializuotos pagalbos centrai, siekdami susisiekti su nukentėjusiuoju, visais atvejais naudojami telefonu, o praktikos atvykti į jo gyvenamąją vietą netaiko. Trims (iš 4)

⁴⁷ Audito metu Socialinės apsaugos ir darbo ministras 2014-11-06 įsakymu Nr. A1-532 patvirtino naujos redakcijos Specializuotos pagalbos centrų veiklos aprašą, kuris įsigaliojo 2015-01-01. Aprašo 6 p. nustatyta, kad specializuotos pagalbos centre, gavus iš policijos informaciją apie smurto artimoje aplinkoje atvejį ir smurtą patyrusio asmens duomenis susisiekti, nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, telefonu, elektroniniu paštu ar tiesiogiai (nuvykstant į smurtą patyrusio asmens gyvenamąją vietą) susisiekama su smurtą patyrusiu asmeniu ir jam pasiūloma specializuota kompleksinė pagalba.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 9 str. 2 d.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-05-07 įsakymu Nr. A1-227 patvirtintas Specializuotos pagalbos centrų veiklos aprašas (redakcija, galiojusi iki 2014-12-31), 6.1 p.

⁵⁰ Audituoti specializuotos pagalbos centrai – Vilniaus moterų namai, Moterų informacijos centras, Moterų veiklos inovacijų centras ir Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras.

specializuotos pagalbos centrams su daugiau nei 10 proc. nukentėjusiųjų nepavyko susisiekti.

Viename iš centrų, detaliau išnagrinėję minėtus atvejus, nustatėme, kad dažniausiai nesusisiekama su nukentėjusiais tais atvejais, kai:

- policijos pareigūnų parengtuose pranešimuose apie smurto įvykį nebuvo pateiktas telefono numeris, reikalingas susisiekti su nukentėjusiuoju;
- nukentėjusieji neatsiliepė į SPC konsultanto telefono skambučius.

Analizavome, ar audituoti specializuotos pagalbos centrai nedelsdami susisiekė su nukentėjusiais. Laikėmės nuomonės, kad nedelsiant susisiekė su nukentėjusiuoju, jeigu susisiekė ne vėliau nei kitą darbo dieną nuo pranešimo apie smurto įvykį gavimo. Nustatėme, kad išanalizuotais atvejais audituoti centrai vidutiniškai su beveik puse (40 proc.) nukentėjusiųjų susisiekė vėliau nei kitą darbo dieną.

Viename iš specializuotos pagalbos centrų, kuris dažniausiai su nukentėjusiais susisiekia vėliau nei kitą darbo dieną, nustatėme, kad išanalizuotais atvejais konsultantai vidutiniškai pirmą kartą nukentėjusiesiems telefonu paskambino praėjus 10 kalendorinių dienų nuo pranešimo iš policijos gavimo. Nustatyta atvejų, kai tai buvo padaryta ir praėjus daugiau nei mėnesiui, nors, kaip minėta, pagal Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą turi nedelsiant susisiekti su nukentėjusiuoju.

Pavyzdys

SPC 2014-08-01 gautas policijos pranešimas apie smurto įvykį, kuriame buvo pateiktas telefono numeris, reikalingas susisiekti su nukentėjusiuoju. Praėjus 1,5 mėnesio nuo pranešimo iš policijos gavimo, SPC konsultantas 2014-09-16 pirmą kartą telefonu paskambino nukentėjusiajam ir jam pasiūlė specializuotą kompleksinę pagalbą.

Šio specializuotos pagalbos centro teigimu, kai įsigaliojo (2014-04-18) Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo pataisos, kad policijos pareigūnai turi pranešti apie visus nustatytus smurto įvykius, apie 4 kartus padidėjo iš policijos gaunamų pranešimų skaičius (palyginus 2014 m. I ketv. ir IV ketv. gautų pranešimų skaičių), o galimybių įdarbinti daugiau konsultantų centras neturėjo.

2.3. Vaiko teisių apsaugos skyriai neužtikrina, kad vaikams visada operatyviai būtų pasiūlyta pagalba

Vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs pranešimą apie nustatytą atvejį, kai vaikas patyrė smurtą artimoje aplinkoje, buvo jo liudininkas ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, turi inicijuoti būtinos pagalbos vaikui suteikimą⁵¹.

Pagal atsitiktinės atrankos būdu pasirinktus atvejus (31) analizavome, ar audituoti VTAS⁵² (3) susisiekė su vaikais (jų atstovais), apie kuriuos jiems buvo pranešta 2014 m. Nustatėme, kad išanalizuotais atvejais VTAS su visais vaikais (jų atstovais) susisiekė – dažniausiai atvykdavo į jų gyvenamąją vietą.

Teisės aktai nenustato, per kokį laikotarpį VTAS specialistai, gavę pranešimus, turi susisiekti su vaikais (jų atstovais). Nustatėme, kad išanalizuotais atvejais su beveik puse vaikų (jų atstovų)

⁵¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-12-17 nutarimu Nr. 1983 patvirtinti Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai (2009-12-02 nutarimo Nr. 1593 redakcija), 7.27 p.

⁵² Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos, Šaulių rajono savivaldybės administracijos ir Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriai.

VTAS susisiekė vėliau nei kitą darbo dieną nuo pranešimo gavimo (9 lentelė), vidutiniškai per 6 kalendorines dienas nuo pranešimo iš policijos gavimo.

9 lentelė. Atvejai, kai VTAS susisiekė su vaikais (jų atstovais) vėliau nei kitą darbo dieną		
Vaiko teisių apsaugos skyrius	Atvejai, kai VTAS susisiekė su vaikais (jų atstovais)	Iš jų atvejai, kai susisiekė vėliau nei kitą darbo dieną nuo pranešimo gavimo
Klaipėdos miesto savivaldybės	11	5
Šiaulių rajono savivaldybės	7	3
Šiaulių miesto savivaldybės	13	6
Iš viso	31	14 (45 proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VTAS pateiktus dokumentus

Tais atvejais, kai VTAS su vaikais (jų atstovais) susisiekė vėliau nei kitą darbo dieną nuo pranešimo iš policijos gavimo, vidutiniškai – per 12 kalendorinių dienų. Nustatyta atvejų, kai susisiekimas su vaikais (jų atstovais) užtruko:

- dėl objektyvių priežasčių;

Pavyzdys

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriuje 2014-10-30 buvo gautas Šiaulių miesto ir rajono policijos komisariato pranešimas apie vaiką, kuris gyveno aplinkoje, kurioje buvo smurtauta. VTAS specialistai tą pačią dieną, kai buvo gautas iš policijos pranešimas, nuvyko į vaiko gyvenamąją vietą, tačiau buto durų niekas neatidarė. Vaiko tėvams gyvenamojoje vietoje kelis kartus buvo paliktas kvietimas atvykti į Vaiko teisių apsaugos skyrių. Praėjus 3 savaitėms (2014-11-21) vaiko motina atvyko į VTAS.

- nes VTAS specialistai delsė susisiekti su vaikais (jų atstovais) (8 atvejai iš 14).

Pavyzdys

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriuje 2014-04-11 buvo gautas Klaipėdos miesto 2-ojo policijos komisariato pranešimas apie smurtą patyrusį vaiką (14 m.). VTAS specialistas su juo pirmą kartą susisiekė po 13 kalendorinių dienų (2014-04-24), dalyvaudamas policijos komisariate vaiko apklausoje, o vaiko gyvenimo sąlygas patikrino praėjus beveik mėnesiui (2014-05-05).

Tais atvejais, kai vaiko teisių apsaugos skyriai delsia susisiekti su vaikais, kurie patyrė smurtą artimoje aplinkoje, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, didėja rizika, kad vaikai laiku negaus reikalingos pagalbos.

4-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Sigita Gorovniova

Vyriausiasis valstybinis auditorius

Gediminas Sungaila

Valstybinio audito ataskaitos kopijos (nuorašai) (po vieną egz.) pateiktos (-i):

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Policijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

Auditas atliktas, vykdant 2014-05-22 pavedimą Nr. P-40-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Gediminas Sungaila (grupės vadovas)

Edmundas Baronas (iki 2015-04-20)

Inesa Gineitienė (iki 2014-08-22)

Almutė Juzėnienė (nuo 2014-09-23)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Apsaugos nuo smurto artimoje
aplinkoje organizavimas“
1 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito objektas – apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje organizavimas.

Audito tikslas – įvertinti, ar rezultatyviai organizuojama smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų apsauga ir ar visiems nukentėjusiesiems nedelsiant pasiūloma pagalba.

Audito subjektai – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

Analizuodami ikiteisminių tyrimų medžiagą informaciją rinkome iš Vilniaus, Klaipėdos ir Šiaulių AVPK policijos komisariatų, nes minėtuose AVPK 2012–2014 m. I pusm. buvo pradėta daugiau nei pusė visų ikiteisminių tyrimų dėl smurto artimoje aplinkoje, o specializuotos pagalbos centrus atsirinkome pagal atsirinktus AVPK.

Audituojamas laikotarpis – 2012–2014 m.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai, informacijos šaltiniai:

Nagrinėjome smurtą patyrusių asmenų apsaugą ir pagalbos teikimą reglamentuojančius teisės aktus, siekdami nustatyti, ar jie sudaro tinkamas teises prielaidas nukentėjusiųjų apsaugai užtikrinti ir pagalbai iš karto po smurto įvykio pasiūlyti.

Audito metu duomenis rinkome taikydami apklausos, dokumentų analizės, pokalbių su specialistais, teisėjais, prokurorais ir policijos pareigūnais metodus. Gautus duomenis vertinome naudodami skaičiavimo, palyginamosios ir situacijos analizės metodus.

Nagrinėjome Žmogaus teisių stebėjimo instituto atlikto tyrimo „Nusikaltimų aukų teisių direktyva: naujas požiūris į artimųjų smurto aukas“⁵³ duomenis.

Atlikdami auditą laikėmės nuostatos, kad auditoriams pateikta informacija yra išsami ir objektyvi, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

⁵³ https://www.hrmi.lt/uploaded/Apzvalgos/Tyrimas_auku-teisiu-direkt_1.pdf.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Apsaugos nuo smurto artimoje
 aplinkoje organizavimas“
 2 priedas

Valstybinio audito ataskaitoje „Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje organizavimas“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų asmenų apsaugą, tobulinti smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonių skyrimo tvarką taip, jog sprendimai dėl minėtų priemonių skyrimo būtų priimami, įvertinus pakartotinio smurto rizikos laipsnį ir paskirtas kardomasias priemones.	Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Ministro Pirmininko 2013 m. birželio 14 d. potvarkiu Nr. 212 sudaryta tarpžinybinė darbo grupė, kuriai pavesta koordinuoti ir spręsti klausimus, susijusius su smurto artimoje aplinkoje mažinimu, išnagrinės esamą situaciją ir pateiks pasiūlymus. Atsižvelgiant į darbo grupės išvadas, prireikus bus parengti atitinkamų teisės aktų pakeitimų projektai.	Per 4 mėn. nuo audito rekomendacijų gavimo Per 4 mėn. nuo pasiūlymų pateikimo
2.	Siekiant užtikrinti policijos operatyvų reagavimą į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje, imtis organizacinių priemonių, kurios padėtų užtikrinti policijos pajėgų atvykimą į įvykio vietą per maksimaliai trumpiausią laiką, neviršijant nustatytų terminų.	Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	1. Įgyvendinama dviejų reagavimo ekipažų rajonų policijos komisariatuose koncepcija. Sukomplektuoti papildomas 99 patrulių pareigybės.	2015 m. IV ketvirtis
3.	Siekiant, kad visiems smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims nedelsiant po smurto įvykio būtų suteikta pagalba, tobulinti pagalbos	Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos kartu su Socialinės		

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	organizavimo sistemą taip, kad:	apsaugos ir darbo ministerija		
3.1.	įvykio vietoje smurtą patyrusiems asmenims būtų suteikta rašytinė informacija, kokie specializuotos pagalbos centrai ir kokią pagalbą jiems gali suteikti;	Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	Papildyti Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos policijos generalinio komisaro 2012 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. 5-V-84 „Dėl Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), ir nustatyti pavyzdinę informacinę kortelę (nurodant tos įstaigos teritorijoje veikiančio specializuotos pagalbos centro kontaktinius duomenis ir kokią pagalbą jis teikia) bei įpareigojimą teritorinėms policijos įstaigoms aprūpinti šiomis kortelėmis reaguojančius į įvykius policijos pareigūnus. Taip pat minėtame Apraše reglamentuoti tokios informacinės kortelės pateikimo galimai smurto aukai procedūrą.	2015-06-30
3.2.	būtų užtikrinta, jog apie visus smurtą patyrusius asmenis būtų pranešta specializuotos pagalbos centrams, o apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, pranešta ir vaiko teisių apsaugos skyriams ir kartu būtų pateikti visi turimi	Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	1. Papildyti Aprašo 1 priede pateiktą tarnybinio pranešimo dėl galimo smurto artimoje aplinkoje atvejo formą – nustatyti būtiną žymą, kad informacija apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, pranešta ir vaiko teisių apsaugos skyriams. 2. Tobulinti Policijos registruojamų įvykių registrą, numatant galimybę	2015-06-30 2016 m. IV ketvirtis

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	duomenys, reikalingi su jais susisiekti.		<p>automatizuotai perduoti duomenis apie smurtą patyrusius asmenis specializuotos pagalbos centrams, o apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, – vaiko teisių apsaugos skyriams.</p> <p>3. Stiprinti vidinę kontrolę ir organizuoti 5 pasirinktinių teritorinių policijos įstaigų patikrinimus, siekiant patikrinti, ar apie visus smurtą patyrusius asmenis pranešama specializuotos pagalbos centrams, o apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, pranešta ir vaiko teisių apsaugos skyriams.</p> <p>4. Parengti ir išplatinti teritorinių policijos įstaigų vadovams aplinkraštį su siūlymų taikyti gerosios praktikos pavyzdį ir susitarti su specializuotos pagalbos centrais (toliau – SPC), kuriems policijos komisariatas turi pranešti apie nustatytus smurto įvykius bei numatyti, kad kiekvieną mėnesį SPC pateiktų policijos komisariatui duomenis apie iš jo gautus pranešimus, o policijos komisariatas juos palygins su duomenimis apie pradėtus ikiteisminius tyrimus dėl smurto artimoje aplinkoje.</p>	<p>Iki 2016 m. I ketvirčio</p> <p>2015-06-10</p>
3.3.	būtų nustatytas konkretus terminas, per kurį policijos	Policijos departamentui prie Vidaus	Papildyti Aprašą – nustatyti, kad policijos pareigūnai nuo tarnybinio pranešimo apie	2015-06-30

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	pareigūnai turi pranešti specializuotos pagalbos centrui apie smurto įvykį;	reikalų ministerijos	galimą smurtą artimoje aplinkoje užpildymo momento ne vėliau kaip per 12 val. specializuotos pagalbos centrui praneštų apie smurto įvykį.	
3.4.	būtų užtikrinta, jog specializuotos pagalbos centrai, gavę iš policijos pranešimus apie smurto įvykį, ne vėliau kaip kitą darbo dieną susisiektų su smurtą patyrusiais asmenimis;	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	<p>1. Siekiant nustatyti ir pašalinti priežastis, trukdančias susisiekti su smurtą patyrusiu asmeniu nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, numatoma atlikti Specializuotos pagalbos centrų patikrinimus.</p> <p>2. Atsižvelgiant į patikrinimų rezultatus, parengti ir pateikti specializuotos pagalbos centrams rekomendacijas dėl tinkamo Specializuotos pagalbos centrų veiklos aprašo nuostatų įgyvendinimo.</p> <p>3. Su specializuotos pagalbos centrais naujai sudaromose sutartyse įtvirtinti nuostatas, reglamentuojančias galimų sankcijų taikymą tais atvejais, jeigu centrai nesusisiekia su smurtą patyrusiais asmenimis ar susisiekia pažeisdami teisės aktuose nustatytus terminus ar jiems nesuteikia specializuotos kompleksinės pagalbos.</p>	2015 m. IV ketvirtis
3.5.	būtų nustatytas konkretus terminas, per kurį vaiko teisių apsaugos skyriai, gavę iš policijos informaciją apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Parengti teisės aktą ar teisės akto pakeitimą, kuriame būtų nustatytas terminas, per kurį vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs iš policijos informaciją apie vaikus, kurie patyrė smurtą, buvo jo liudininkai ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, turi	2015 m. IV ketvirtis

Rekomendacijos eilės Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	smurtauta, turi susisiekti su minėtais vaikais (jų atstovais).		susisiekti su vaikais ir, esant reikalui, organizuoti jiems reikalingos pagalbos teikimą.	
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento Socialinių ir sveikatos reikalų skyriaus patarėja Eglė Neciunskienė, tel. 8 706 63 790, el. p. egle.neciunskiene@lv.lt. 2. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Viešosios policijos valdybos Veiklos organizavimo ir prevencijos skyriaus viršininkas Vytautas Lamauskas, tel. +370 5 271 9699; el. p. vytautas.lamauskas@policija.lt; Viešosios policijos valdybos Rizikos valdymo ir vidaus kontrolės vyriausiasis specialistas Artūras Bajorinas, tel. +370 5 271 9765; el. p. arturas.bajorinas@policija.lt. 3. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir bendruomenių departamento Šeimos politikos skyriaus vyriausioji specialistė Daiva Junevičienė, 266 81 30, el. p. Daiva.Juneviciene@socmin.lt. 				